

Vlaams
Parlement

vergadering **C289**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 17 september 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de kwaliteit in het buitengewoon onderwijs – 3113 (2019-2020)	5
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het Masterplan Scholenbouw – 3121 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de schoolgebouwenmonitor 2018-2019 – 3162 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over richtlijnen voor de ventilatie van klaslokalen – 3268 (2019-2020)	10
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan diversiteit in het lerarenkorps – 3153 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan diversiteit in het lerarenkorps – 3215 (2019-2020)	17
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge kostprijs van schoolboeken – 3156 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge schoolkosten in het secundair onderwijs – 3221 (2019-2020)	23

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de open brief van captains of industry met de vraag om meer STEM in het secundair onderwijs

– 3165 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlor en de SERV over de eindtermen in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3166 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de adviezen van de SERV en Vlor over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs

– 3174 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3230 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gemeenschappelijke advies van de Vlor en de SERV over het voorontwerp van decreet over de onderwijsdoelen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3303 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de conceptnota voor het STEM-actieplan 2020-2030

– 3304 (2019-2020)

31

**VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de kwaliteit in het buitengewoon onderwijs
– 3113 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, het is me een groot genoegen om bij het begin van het schooljaar als eerste spreker in de eerste commissie Onderwijs een vraag te mogen stellen aan de minister. Mijn vraag gaat over de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs, waarvan we de evaluatie op het einde van het vorige schooljaar kregen van de onderwijsinspectie.

We weten dat kinderen met bijzondere zorgnoden les kunnen volgen in het gewoon onderwijs, mits ondersteund vanuit het buitengewoon onderwijs, via de ondersteuningsnetwerken. De N-VA heeft steeds onderstreept dat inclusief onderwijs het uitgangspunt moet zijn wanneer dat haalbaar en mogelijk is, het buitengewoon onderwijs wanneer dat nodig is. Niet elk kind kan immers het beste onderwijs krijgen in een klas binnen het reguliere onderwijs, zelfs niet met de beste ondersteuning en de beste middelen. Een kwalitatieve buitengewone onderwijssetting blijft dus nodig. Ook in het Vlaams regeerakkoord kunnen we dat lezen.

Op donderdag 2 juli bracht de onderwijsinspectie haar verslag in de onderwijscommissie. De inspectie lichtte toe dat het buitengewoon onderwijs met een kwaliteitsprobleem zit. De kwaliteit van de doorgelichte scholen liet te wensen over. Er liggen met andere woorden nog grote uitdagingen voor ons in het buitengewoon onderwijs.

Welke conclusies trekt u uit het rapport van de onderwijsinspectie wat betreft het buitengewoon onderwijs?

Welke inschattingen maakt u over de gevolgen van het M-decreet op de scholen voor buitengewoon onderwijs?

Welke maatregelen op korte en lange termijn wilt u nemen om de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs omhoog te krikken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik wileerst even ingaan op de resultaten. De onderwijsinspectie heeft 35 scholen voor buitengewoon basisonderwijs en 18 scholen voor buitengewoon secundair onderwijs doorgelicht. Daarin zijn een aantal verbeterpunten naar boven gekomen, vooral op het vlak van de onderwijskwaliteit: de kwaliteitsontwikkeling voldoet in de helft van de doorgelichte scholen niet aan de verwachtingen. Dat was de conclusie.

Dat geldt bij uitstek voor wat men het handelingsplanmatig werken noemt bij het nastreven van de onderwijsdoelen. Nochtans zou dit een belangrijk handelsmerk van scholen voor buitengewoon onderwijs moeten zijn, namelijk dat ze via die individuele handelingsplanning veel meer op maat van de leerling werken, veel meer dan in het reguliere onderwijs. Het ontbreekt volgens de inspectie veelal aan gedragen, doelgerichte en duidelijke afspraken over het proces van de handelingsplanning en aan ondersteuning van de teamleden in dit proces. Ook het systematisch en betrouwbaar evalueren is voor meer dan de helft van de scholen een 'uitdaging', zoals men het wat verbloemd stelt. Scholen hebben in hun evaluaties volgens de inspectie te weinig doelgericht aandacht voor de evaluatie van de

onderwijsleerpraktijk, voor het cyclische proces van handelingsplanning en voor de resultaten en effecten bij de leerlingen.

Sinds de introductie van het M-decreet hebben we een gestage daling van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs gezien, maar de laatste jaren zien we weer een gestage toename, in die mate zelfs dat er op sommige plaatsen capaciteitsproblemen zijn ontstaan. Ook in de plenaire vergadering hebben we het daar al een aantal keer over gehad. Ik heb moeten optreden om extra infrastructuurmiddelen vrij te maken, maar ook extra omkaderingsmiddelen, door de introductie van een tweede telmoment in oktober. We zijn dus aan beide vereisten tegemoet gekomen. Enerzijds moet er fysieke ruimte zijn om leerlingen te kunnen ontvangen, en daarvoor hebben we een soort van noodbudget op de korte termijn.

Daarnaast moet je natuurlijk ook de omkaderingsmiddelen hebben, en ook die mogelijkheid hebben we voorzien door de organisatie van een tweede telmoment in oktober, zodat zowel de infrastructuur als de omkaderingsmiddelen voorhanden zijn.

Het regeerakkoord stelt ook dat het essentieel is te zorgen dat onze kinderen en jongeren de juiste begeleiding krijgen op de juiste plaats, in de juiste scholen met de juiste omkadering. Dat is de hele discussie rond het M-decreet die momenteel wordt gevoerd. Het uitgangspunt is: gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is.

Op dit moment bereiden we samen met de administratie een conceptnota voor, die ik zo snel mogelijk wil voorleggen aan de Vlaamse Regering. Het verbeteren van de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs is natuurlijk een aandachtspunt. We gaan er niemand kunnen toe brengen om toch te opteren voor het buitengewoon onderwijs als de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs onder druk staat. Dat is onlosmakelijk met dit verhaal verbonden en we hebben echt nog wel een weg te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

U wijst terecht op het handelingsgericht werken dat een handelsmerk van het buitengewoon onderwijs zou moeten zijn. We waren dan ook een beetje verbaasd dat volgens de inspectie het buitengewoon onderwijs daar een beetje tekortschiet. Ze hebben de reputatie van te werken op maat van de leerling om de cognitieve ontwikkeling en de vaardigheden te stimuleren op een planmatige manier zodat zij ook een bepaald doel kunnen bereiken. Het is dan een beetje verbazend dat er niet systematisch een opvolging gebeurt en dat er geen betrouwbare evaluatie is. Het zijn twee belangrijke pijnpunten die de inspectie aanhaalt en die belangrijk zijn om op te volgen.

Ik heb een bijkomende vraag. Gaat u specifiek opdracht geven aan de inspectie of eventueel aan de pedagogische begeleidingsdienst of aan een samenwerking tussen beide om de oorzaken van die knelpunten te achterhalen en om dan op basis daarvan een verbetertraject te kunnen doorlopen? Ik denk dat het een uitdaging is waarop we moeten ingaan.

Ik ben ook blij te vernemen dat u dit gegeven en de kwaliteit van het bijzonder onderwijs zeker meeneemt voor de conceptnota waaraan u werkt in het kader van het inclusief onderwijs. We kijken uiteraard uit naar de conceptnota en zeker ook naar de bespreking die dan in deze commissie zal volgen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, collega's, minister, het is een interessante vraag. Er werd aan dit thema al heel wat tijd besteed tijdens de bespreking van de Onderwijsspiegel. Voor ik een vraag stel aan de minister, wil ik toch nog eventjes het volgende zeggen. In tegenstelling tot wat u zegt, mevrouw Krekels, willen we zeker nooit stellen dat het buitengewoon onderwijs niet regulier zou zijn. In uw vraag stelt u dat het buitengewoon onderwijs niet regulier zou zijn. Integendeel, wij zouden willen poneren dat, zonder enige twijfel, het buitengewoon onderwijs ook voor ons in de toekomst deel moet uitmaken van het algemeen onderwijs-systeem. Meer nog, we stellen eigenlijk dat de focus altijd moet liggen op kwaliteit en leerwinst en dat die even groot moet zijn als in het gewoon onderwijs.

Ik wil nog even herhalen wat Lieven Viaene in deze commissie begin juli heeft gezegd, namelijk dat we net zouden moeten zorgen voor de meest kwetsbare kinderen in het onderwijs, en dat zijn misschien wel die leerlingen die in het buitengewoon onderwijs zitten. Ze moeten zeker ook zeer goed onderwijs krijgen.

Mevrouw Krekels, u vraagt of er een onderzoek komt naar de redenen van de daling van het buitengewoon onderwijs. Ik kan me daarin vinden. Eigenlijk zijn er al een aantal redenen naar voren geschoven, ook tijdens de bespreking van de Onderwijsspiegel. Er werd toen aangehaald dat de populatie binnen het buitengewoon onderwijs diverser is geworden, dat het buitengewoon onderwijs goed is in het verzamelen van gegevens maar dat het moeilijk is om concrete acties op te zetten die tegemoetkomen aan de behoeften van de leerlingen. Wat ik toch wel cruciaal vind, is dat er een correlatie is: die scholen die een goede kwaliteitscyclus kunnen doorlopen, zijn ook zeer sterk in het begeleiden en opstellen van behandelingsplannen.

En minister, ik ben blij om te horen dat er effectief werk wordt gemaakt van de conceptnota rond het nieuwe Begeleidingsdecreet. Ik heb al een viertal punten naar voren geschoven. Ik las bij de bespreking van de Onderwijsspiegel dat er zeker twee zaken worden meegenomen. Dat was de ondersteuning door het beleid; de directies in het buitengewoon onderwijs hebben echt nood aan die ondersteuning, net om de kwaliteitscyclus goed te kunnen doorlopen. Twee, de professionalisering van de leerkrachten in het buitengewoon onderwijs; zij moeten alle mogelijkheden krijgen. Bent u bereid om die twee punten mee te nemen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Dit is inderdaad een zeer belangrijk thema, dat we zeker moeten bekijken. Het is ook een zeer moeilijk thema. We moeten het op veel verschillende vlakken bekijken. Ik zal specificeren op twee zaken. Eén, de capaciteitsproblemen in het buitengewoon onderwijs. Verschillende ouders hebben me al gecontacteerd, ze kunnen hun kind niet inschrijven ook al krijgen ze dat verslag van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). De kinderen mogen zich wel inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs, maar kunnen er niet naartoe, want er is te weinig plaats. Er is zelfs een verhaal over een kind dat noodgedwongen is ingeschreven in het gewoon onderwijs door dat plaatstekort en daar vorig jaar totaal niet kon aarden.

Mijn tweede bezorgdheid is de draagkracht van de scholen. Uiteraard is onze partij altijd al voorstander geweest van inclusief onderwijs, we zijn niet de enigen. Natuurlijk moet het ook nog haalbaar blijven. Er zijn leerkrachten met 22 kinderen in de klas, waarvan 7 à 8 die bijzondere zorg nodig hebben. We moeten zorgen dat die mensen dat kunnen blijven bolwerken. Het blijft dansen op een slappe koord. In het belang van het kind moet inclusie voorop blijven staan, maar uiteindelijk moeten we ook gaan kijken naar de capaciteit in het buitengewoon onderwijs.

Minister, wat zult u doen aan het plaatstekort in het buitengewoon onderwijs? Zult u de CLB's extra ondersteunen en versterken zodat ze hun begeleidende rol van

kinderen met zorgnoden nog beter kunnen uitoefenen? Zij spelen daar een cruciale rol in.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Ik vind dit ook een heel belangrijk thema. Ik ben benieuwd, minister, naar uw concrete uitwerking van het Begeleidingsdecreet. Zoals de heer Vandenberghe zijn wij ook voor inclusief onderwijs. Ik heb begrepen dat de meesten hier daarvoor kiezen. Hoe gaan we dat concreet doen? Dat is me nog niet duidelijk, zeker met het grote lerarentekort.

Nog een punt dat ik wil toevoegen aan het debat en dat ik wil vragen aan de minister, is de kwestie van het vervoer. Dat is een beetje de olifant in de kamer. We horen er momenteel heel veel over in de pers. Ik kreeg deze morgen nog telefoon van een buschauffeur in Geel, een zekere Luc. Hij vertelde dat hij elke morgen en elke avond minstens twee uur onderweg is. Dinsdag, eergisteren, lagen de kinderen te slapen in het gangpad van de bus. Hij belde een beetje in paniek. Probeer je maar eens te concentreren als je vijf uur per dag in een bus zit en het bovendien super warm is.

Wat zijn de oplossingen op korte termijn? U voorziet 2 miljoen euro. Ik heb ook begrepen van een vakbondsafgevaardigde in de sector dat er 110 bussen zijn ingeschakeld, maar dat er nog 390 autocars wachten op inschakeling. Zij verwachten een signaal van u en vooral ook de middelen om die te kunnen inschakelen. Dat is een oplossing op korte termijn, dat is noodzakelijk. Op lange termijn is er vraag naar de arbeidsvoorwaarden van die buschauffeurs en begeleiders. Zoals ik het begrijp, wordt dat nu uitbesteed door De Lijn en creëert u een zekere schaarste omdat de arbeidsvoorwaarden zeer penibel zijn. Graag meer toelichting rond dat structureel maar ook zeer acuut probleem.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik was niet van plan om tussen te komen maar naarmate ik de spreker hoorde, dacht ik: tiens.

Minister, als N-VA zijn wij zeer blij met de extra middelen en capaciteit die u voorziet. Er wordt hier gedaan alsof dat gemakkelijk was, maar dat is niet zomaar gebeurd. De realiteit heeft aangetoond dat een aantal kinderen beter in het buitengewoon onderwijs een plaats hebben, zoals mevrouw Krekels al wou zeggen, om te leren. Dat is de kern van de zaak. Daar wil ik nog even op ingaan. De totaliteit van ons onderwijs is om het leren van het kind centraal te zetten in de setting waar het hoort.

Mevrouw Vandromme, als we dan spreken over regulier onderwijs, dan is dat in de volksmond 'een gewone school'. Als we spreken over het buitengewoon onderwijs, dan is dat het niet-reguliere, zo u wilt. Daarom heet het ook 'buitengewoon'. Anders hadden we het 'gewoon' genoemd. Laat ons daar het debat toch niet over voeren, wel over de kern van de vraag van mijn collega: de kwaliteit en het leren van dat kind. Dat staat voorop.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Het schijnt, als je spreekt, dat je het coronavirus dan niet verspreidt. *(Jean-Jacques De Gucht zet zijn mondmasker af. Gelach)*

De heer Daniëls heeft het daarnet al aangehaald: het is heel belangrijk dat we ons bewust zijn van de uitdagingen in het buitengewoon onderwijs. De extra middelen die u daarvoor vrijmaakt, minister, zijn een bijzonder goede zaak.

Ik vind het wel wat raar dat de vraag over busvervoer naar voren komt. Ik had die vraag ook gesteld, maar die is dan verwezen naar de commissie Mobiliteit, waar we gisteren een heel debat aan het onderwerp gewijd hebben. Zowel minister Weyts als minister Peeters proberen, zo heb ik begrepen, dat probleem zo snel mogelijk op te lossen. Er zijn ook al autocars vrijgemaakt die op de drukke lijnen tussenkomen. Dat betekent natuurlijk niet dat het geen groot probleem is geweest in de eerste week van het schooljaar, maar zoals ik begrepen heb uit de commissievergadering die daarvoor speciaal is georganiseerd, wordt dat opgevolgd en gaat men daarover in de komende dagen en weken verder samenzitten, met het oog op een oplossing. Ik zeg dit allemaal niet omdat ik daarop wilde antwoorden, maar wel omdat mijn eigen vraag verwezen is naar een andere commissie en ik het raar zou vinden dat we dat debat, dat belangrijke debat, hier opnieuw zouden voeren.

De voorzitter: Dat klopt, deze vraag ging inderdaad over de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs, maar het busvervoer is dus ook ter sprake gekomen.

Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De oorzaken van de gemelde problemen zijn al aangehaald, maar ik denk dat het vooral belangrijk is dat de verbeteringstrajecten zo snel mogelijk starten en dat de scholen zelf, al dan niet geassisteerd door de pedagogische begeleidingsdiensten, daar zo snel mogelijk werk van maken en de handen uit de mouwen kunnen steken.

De vraag werd hier ook gesteld of we de ondersteuning voor het gewoon onderwijs ook meenemen in het debat rond het M-decreet en de lerarenopleiding. Ja, vanzelfsprekend. We hebben dat ook al gedaan: we hebben gezorgd voor een budget van zo'n 7 miljoen euro vanaf september voor extra ondersteuning in het gewoon onderwijs, voor extra handen in de klas. We hebben uitgerekend wat 7 miljoen euro ongeveer betekent, want dat klinkt veel, maar daar doe je in het onderwijs nog niet zo gek veel mee, en het komt neer op ongeveer 1,5 voltijdsequivalenten (vte's) per scholengemeenschap. En ik meen dat dat op kruissnelheid is, want die maatregel die nu 7 miljoen euro kost, zal er volgend kalenderjaar eigenlijk al 23 miljoen kosten. Dat is al een heel concrete extra ondersteuning voor de leerkrachten, zodat die zich wat meer kunnen concentreren op hun kerntaken: lesgeven. Ook opleiding voor leerkrachten is belangrijk, zodat zij sterker staan en gestalte kunnen geven aan die basiszorg.

Wat tot slot de discussie rond het vervoer betreft, daar heeft de heer De Gucht terecht op geantwoord. Ik moet collega Peeters bedanken, want De Lijn staat voor een moeilijke opdracht, in een markt met arbeidskrapte. Ik had collega Peeters twee vragen gesteld, waarop ze snel is ingegaan. De eerste vraag was de herziening van de toch wel vrij stringente veiligheidsbeperkingen die men had uitgewerkt. Zo had men gezegd dat leerlingen jonger dan 12 jaar en leerlingen ouder dan 12 niet samen op één bus mochten, maar dat is vrij snel aangepast. Een andere beperking betrof de wisselparkings. Het gebruik daarvan zorgt organisatorisch en planmatig voor een aanzienlijke beperking van de reistijd. Ook daar is men op ingegaan.

De tweede vraag was er een naar extra middelen, middelen die er toch nog waren in het kader van de steun aan de autocarsector. We zijn eigenlijk overeengekomen om die middelen actief te gaan inzetten: in plaats van een passieve ondersteuning, waarbij we geld geven om niet te rijden, geven we geld om wél te rijden. Dat was de ratio erachter en nu worden private autocarmaatschappijen ook ingezet en ook dat is een goede zaak.

Het blijft natuurlijk puzzelen, ongelooflijk puzzelen. Het is gemakkelijk gezegd, maar het vervoer voor het buitengewoon onderwijs, dat is van deur tot deur. Doe dat maar eens voor een hele school. In de praktijk hebben scholen voor

buitengewoon onderwijs ook nog eens een veel groter bereik, in afstand, dan gewone scholen. Maar ik hoop dat we nu, al doende en na een beetje vallen en opstaan, uiteindelijk misschien zelfs een betere regeling zullen kunnen hebben dan voor de coronacrisis.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoorden. Ik heb uiteraard geen bijkomende opmerkingen meer voor u, maar ik ga van de gelegenheid toch even gebruik maken om te reageren op de tussenkomst van mevrouw Vandromme. Mevrouw Vandromme, ik denk dat u mij kent als iemand die binnen het onderwijs twee belangrijke pijlers ziet, namelijk het gewoon onderwijs naast het buitengewoon onderwijs. Ik vind het belangrijk dat we die pijlers naast elkaar zien, want het zijn partners binnen ons onderwijs. Als we spreken over het regulier onderwijs, dan hebben we het inderdaad over het gewoon onderwijs, gewoon omdat dat volgens de definitie ook zo is. De definitie van het regulier onderwijs is een gangbare verzamelterm voor onderwijs dat zich niet richt tot speciale doelgroepen. En die speciale doelgroepen zijn het buitengewoon onderwijs, het onthaalonderwijs enzovoort. Ik denk dat ik in dezen het begrip 'regulier onderwijs' toch wel juist heb gebruikt.

U stelde een vraag over de oorzaken. U hebt er terecht op gewezen dat de inspectie al een aantal oorzaken heeft gegeven tijdens de bespreking binnen de onderwijscommissie. Maar vandaar kwam ook mijn vraag die zich richt op de onderwijsinspectie, gekoppeld aan de pedagogische begeleidingsdienst, in functie van de vervolgotrajecten die de scholen zullen moeten doorlopen. Daar heeft de minister ook op geantwoord, dus ik denk dat ik uiteindelijk toch wel juist begrepen ben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het Masterplan Scholenbouw – 3121 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de schoolgebouwenmonitor 2018-2019 – 3162 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over richtlijnen voor de ventilatie van klaslokalen – 3268 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mijnheer Coel, ik stel voor dat u uw twee gekoppelde vragen na elkaar stelt en dan krijgt de heer Brouns het woord voor zijn gekoppelde vraag.

De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, mijn eerste vraag dateert al van het begin van de zomer en is daardoor misschien al wat uit de actualiteit verdwenen, maar op 11 juli kondigde u aan dat u een ambitieus Masterplan Scholenbouw ontwikkelde, met meer dan 3 miljard euro aan investeringen in schoolinfrastructuur. Zo zal er ruimte zijn voor duizend gloednieuwe of grondig gerenoveerde scholen. Daarnaast komt

er ook een grote renovatieoperatie en extra capaciteit en wilt u ook meer aandacht voor het multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen en duurzaamheid.

Kunt u het Masterplan verder verduidelijken en kunt u toelichten welk tijdspad u concreet voor ogen hebt? Hoeveel echt nieuwe of bijkomende plaatsen gaat dit plan opleveren? Welke concrete initiatieven op het vlak van duurzaamheid zult u ontwikkelen?

Het tweede stuk van mijn vraag gaat over de ventilatie van klaslokalen, een debat dat de afgelopen weken veel ter sprake is gekomen in de media.

Eind juni bezorgde u scholen een draaiboek over ventilatie, maar voortschrijdend wetenschappelijk inzicht maakte bijstellingen van de richtlijnen noodzakelijk. Zorgen voor verse lucht is een efficiënte manier om het besmettingsrisico te verkleinen, want de luchtstromen voorkomen dat infectiedruppels zich verspreiden en in de lucht blijven hangen. Klaslokalen worden niet meer hermetisch afgesloten als er leerlingen aanwezig zijn en scholen zullen op verschillende manieren worden bijgestaan. Zo komt er een richtsnoer voor de aankoop en het gebruik van een CO₂-meter en krijgen scholen een duidelijke checklist voor binnenmilieu op school. Experts zullen de preventieadviseurs van de scholen meer informatie aanreiken over ventilatie. Tot slot zal de onderwijsinspectie tijdens schoolbezoeken gerichte adviezen geven over betere ventilatie en verluchting. Dat stond te lezen in het persbericht.

Kunt u de concrete uitwerking en de communicatie van de richtlijnen toelichten?

Zijn er genoeg CO₂-meters op de markt? Zo niet, is er een actieplan om hierin te kunnen voorzien?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Nu de scholen opnieuw opengaan, worden onze schoolgebouwen in het belang van de gezondheid van de leerlingen, leerkrachten en heel het schoolteam conform de huidige coronamaatregelen zeer streng tegen het licht gehouden. Er wordt onder andere nagegaan hoe het gesteld is met de ventilatie van klaslokalen, de sanitaire voorzieningen, de sportinfrastructuur, de speelplaatsen, de eetzaal. De totale infrastructuur wordt kritischer dan ooit onder de loep genomen. Een heel belangrijk aspect van een gezond klaslokaal en een belangrijk preventief element in de voorkoming van het verspreiden van virussen, is een goede verluchting en ventilatie van klaslokalen.

Minister, in een artikel uit De Morgen, 'Waarom het raam in de klas beter openstaat', dat verscheen op 25 augustus, verwees u naar de Schoolgebouwenmonitor 2018-2019. Uw woordvoerder zei hierover het volgende: "Daarin staat dat er in 84 procent van alle vestigingsplaatsen geen enkel probleem is met verluchting of ventilatie. (...) Maar dit betekent ook dat er in 16 procent van de vestigingsplaatsen lokalen zijn die niet voldoende verlucht of geventileerd kunnen worden. Net omdat we ons zeer goed bewust zijn van deze problematiek in sommige van de oudste schoolgebouwen hameren we in de draaiboeken zo op ventilatie en hebben we dus die werkgroep ventilatie om voort te werken op dit onderwerp."

De Schoolgebouwenmonitor 2018-2019 kan ons zonder enige twijfel ook informeren over andere belangrijke aspecten van de toestand van de Vlaamse schoolgebouwen. We zijn dan ook op zoek gegaan naar de meest recente versie van het rapport, maar konden die tot op heden helaas niet vinden. Klopt het dat de Schoolgebouwenmonitor 2018-2019 nog niet gepubliceerd is? Zo ja, welke verklaring hebt u hiervoor en zal het rapport in de toekomst nog gepubliceerd worden? Aangezien u wel inzage heeft in het rapport, kunt u de voornaamste bevindingen met ons delen?

In het artikel van De Morgen konden we lezen dat 84 procent van de klaslokalen voldoet aan de normen inzake ventilatie en verluchting. Welke maximale grenswaarde voor de CO₂-concentratie werd hier gehanteerd?

Welke waren de voornaamste redenen waarom er op 16 procent van de vestigingsplaatsen bepaalde klaslokalen nog niet voldoen aan de normen? Welke maatregelen plant u om scholen maximaal te ondersteunen, zodat alle klaslokalen en vestigingsplaatsen voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen en de meest optimale luchtkwaliteit kunnen garanderen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is goed dat er hier nog eens aandacht aan wordt besteed, ook al gaat het zelfs als het over infrastructuur gaat, ook een beetje over corona.

Het is belangrijk dat we aandacht besteden aan een ambitieus, meerjarig Masterplan Scholenbouw, dat intussen ook goedgekeurd is door de Vlaamse Regering. Het is ambitieus, niet alleen wat betreft de uitdagingen, maar ook wat betreft de middelen die worden vrijgemaakt. We gaan deze regeerperiode voor maar liefst 3 miljard euro nieuwe investeringsbeslissingen in scholenbouw nemen. Daarbij gaan we uit van vijf strategische doelstellingen: investeren in de vervanging van de bestaande, verouderde schoolinfrastructuur; zorgen voor extra, nieuwe capaciteit; een alternatieve financiering op poten zetten; veel aandacht besteden aan multifunctionele schoolinfrastructuur; zorgen voor infrastructuur met aandacht voor klimaat, duurzaamheid en effectieve en efficiënte leeromgevingen. Aan elk van die strategische doelstellingen hebben we operationele doelstellingen en concrete actiepunten gekoppeld. Zo hebben we reeds een tijdspad uitgewerkt voor het nieuwe DBFM-programma (Design Build Finance Maintain). En van die voorziene 3 miljard euro zouden we al 1 miljard voorzien voor het DBFM-programma.

Voor het aanpakken van de capaciteitsproblematiek in de periode 2019-2024, een periode van vijf jaar, hebben we een extra budget goedgekeurd van 34 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen voor 2021. Dat bedrag komt boven op de eerdere inspanning van 196 miljoen euro, die moest voorzien in 22.400 extra plaatsen. De extra impuls van 34 miljoen euro staat garant voor 3600 plaatsen. In totaal komt dat neer op 26.000 extra plaatsen, voor een totaalbedrag van 230 miljoen euro.

Dat is dan tot 2022.

In het Masterplan is ook voorzien om voor de periode 2022-2024 nog eens 180 miljoen euro aan extra middelen te voorzien voor het creëren van bijkomende plaatsen. In de loop van 2021 zal er een capaciteitsmonitor worden gemaakt op basis waarvan er nog eens 20.000 extra plaatsen worden voorzien. Voor de periode 2019-2024 gaat het dus om ruim 45.000 extra plaatsen in totaal, met een focus op het secundair onderwijs.

De budgetten voor de vervangingsinvesteringen gaan we ook optrekken. Het is dus niet zo dat we op de ambities gaan inboeten. Dat zou onverstandig zijn, omdat je dan op termijn grotere problemen veroorzaakt. De inhaalbeweging die in de vorige regeerperiode is ingezet, zetten we absoluut door.

De Schoolgebouwenmonitor 2018-2019 wordt binnenkort voorgesteld. Dat gebeurt in de schoot van de raad van bestuur van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION). We zorgen ervoor dat de belangrijkste spelers ook worden uitgenodigd: de vertegenwoordigers van het GO!, de onderwijsinspectie en het departement. Dit gebeurt op grond van de data die verzameld zijn tot vorig jaar. Door de omvang van de studie en betrokkenheid van een extern onafhankelijk onderzoeksbureau, kon de publicatie ten vroegste in 2020 gebeuren. Het

ventilatieaspect is daarin opgenomen. Het spreekt voor zich dat we met het document, van zodra het is voorgesteld, in eerste instantie naar de scholen zelf gaan. Ze hebben de monitor mee opgemaakt aan de hand van een zelfevaluatie en ze moeten er dus inzage in krijgen.

In 84 procent van de vestigingsplaatsen is er geen probleem met ventilatie of verluchting. In 16 procent is er in een of andere mate wel een praktisch probleem. Recent is een werkgroep opgericht die diverse adviezen en richtlijnen voor scholen op elkaar afstemt en nagaat, in het licht van de meest recente wetenschappelijke inzichten, wat de rol van ventilatie is tijdens een pandemie. Die inzichten evolueren, geloof me. Die werkgroep ventilatie komt op regelmatige basis bij elkaar, vandaag ook, en ik wacht nog op een verslag. Er zijn ook virologen bij betrokken.

Het agentschap Zorg en Gezondheid werkt aan een update van de bestaande educatieve pakketten rond luchtkwaliteit. Hierbij wordt er niet enkel ingegaan op CO₂, maar ook andere elementen die een invloed kunnen hebben op de concentratie van leerlingen, zoals de temperatuur of de relatieve vochtigheid, de aanwezigheid van vluchtige stoffen enzovoort. Die pakketten zullen gratis aangeboden worden aan scholen.

Het Departement Omgeving heeft een checklist 'ventileren en verluchten op schoolniveau' ontwikkeld. Deze tool laat scholen toe, en eigenlijk vooral de preventieadviseurs, om de actuele situatie van ventileren en verluchten in kaart te brengen en geeft tips over hoe de school mogelijke problemen kan aanpakken.

Ook de draaiboeken die in juni bezorgd zijn aan de scholen, besteden reeds veel aandacht aan het belang van ventilatie en verluchting. De richtlijnen die scholen krijgen over ventilatie en verluchting werden geactualiseerd met heel concrete suggesties en maatregelen. Dinsdag is er in Schooldirect nog een geactualiseerde versie doorgestuurd naar de scholen. Het is constant 'een work in progress'. De onderwijsinspectie zal tijdens schoolbezoeken ook ventilatie en verluchting onder de loep nemen. Elk gebouw is immers anders. Men kan tips en tricks aanbieden, maar in de praktijk moet men zich altijd vergewissen van de toestand.

Vandaar dat we werken via de preventieadviseur, maar ook via de onderwijsinspectie. Het is trouwens een taak van de onderwijsinspectie om zich ook van de toestand van de infrastructuur te vergewissen. Nu gaat het wel iets verder met ventilatie en verluchting als aandachtspunt.

Daarnaast kunnen, zoals u weet, scholen die structurele werken plannen voor ventilatie, steeds gesubsidieerd worden via de bestaande procedures.

Scholen uit het Gemeenschapsonderwijs met concrete noden ter zake kunnen dit melden aan de Raad van het GO! Scholen uit het gesubsidieerd onderwijs kunnen dit melden aan AGION.

Het agentschap Zorg en Gezondheid heeft een uitgebreid advies gemaakt voor het gebruik van een CO₂-meter in klaslokalen om de verspreiding van het coronavirus in schoolgebouwen te verminderen.

Er worden normen aangehaald zoals bijvoorbeeld 400 parts per million (ppm). Dat is wel een zeer strenge eis, die soms in de buitenlucht zelfs niet wordt gehaald. De gemiddelde CO₂-concentratie in de buitenlucht, gemeten in Vlaamse meetcampagnes, ligt tussen de 450 en 500 ppm. Het is niet haalbaar om dat ook binnen na te streven.

Het agentschap Zorg en Gezondheid heeft ruime ervaring met het gebruik van CO₂-meters in klasverband door zijn aanbod van educatieve pakketten en verhuur van CO₂-meters voor scholen in samenwerking met de Vlaamse logo's (lokaal

gezondheidsoverleg). Het advies geeft duiding over wat CO₂ is, hoe men een CO₂-meter kan gebruiken in de klas en waar men moet op letten bij de aankoop van een CO₂-meter. Het advies is ook via verschillende kanalen verspreid. De verschillende betrokken partners in het overleg rond binnenluchtkwaliteit hebben een link naar dit advies op de website staan.

CO₂-meters zijn niet in alle schoolgebouwen nuttig. In recente schoolgebouwen zijn de ventilatiesystemen bovendien vaak al uitgerust met CO₂-meters. Dat is een manier om het ventilatiedebiet te regelen in functie van de noden. De onderwijskoepels bieden tot slot ook ondersteuning bij de aankoop. We hebben er ook voor gezorgd dat de scholen, als zij dat willen, de extra middelen kunnen gebruiken voor de aankoop van CO₂-meters. Begin deze maand werd nog eens 22 miljoen euro toegekend aan de scholen voor compensatie van hygiëne- en veiligheidsmaatregelen en voor poetskosten.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Het is goed dat u met het Masterplan de ambities die in het regeerakkoord zijn uitgeschreven, hebt herbevestigd en nu ook concreet hebt uitgewerkt en zult waarmaken. 45.000 extra plaatsen in deze legislatuur is natuurlijk niet niks, het is een hele inspanning. Vanuit onze fractie willen wij wel oproepen dat die 45.000 plaatsen bij voorkeur zouden worden verwezenlijkt in de regio's waar de capaciteitsdruk het hoogst is en dat ze dus zeer gericht zullen worden verwezenlijkt. De capaciteitsmonitor lijkt daarbij uiteraard een goede garantie. Ik neem aan dat u bij de concrete uitwerking van waar die plaatsen zullen terechtkomen, de capaciteitsmonitor zult hanteren. Ik denk bijvoorbeeld aan de regio Halle-Vilvoorde, ook aan de Vlaamse Rand, waar volgens de prognoses capaciteitstekorten dreigen. Er moet toch voldoende rekening mee worden gehouden.

Ik begrijp dat er voortschrijdend inzicht is wat ventilatie betreft. Viroloog Steven Van Gucht zei recentelijk nog in de media dat het niet in elk klaslokaal noodzakelijk is. Anderen poneren dan dat het toch niet zo moeilijk kan zijn om voor elke klas een toestel aan te schaffen. Het debat leeft wel. Ik begrijp uit uw antwoord dat intussen alle scholen voldoende instructies hebben gekregen wanneer ze het wel en niet moeten aanschaffen en dat er ook voldoende middelen zijn om tot aanschaf over te gaan.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Voor ik nog een aantal bijkomende vragen stel, ga ik ervan uit dat de capaciteitsmonitor perfect in kaart kan brengen waar de grootste noden zijn. Enige geografische spreiding is belangrijk om rekening mee te houden.

Bij de voorbereiding van deze vraag rond de schoolgebouwenmonitor ben ik ook eens naar het verleden gaan kijken. In de vorige legislatuur werd ook altijd kritisch gekeken naar deze monitor en werd de vraag gesteld naar de representativiteit ervan. Er wordt verwezen naar 84 procent van de vestigingsplaatsen. Is dat 84 procent van tien scholen, van honderd scholen, van duizend scholen? Hoeveel scholen hebben deelgenomen aan deze schoolgebouwenmonitor? Het is een belangrijke bijkomende vraag, omdat vandaag meer dan ooit wordt aangetoond dat alle scholen een heel belangrijke verantwoordelijkheid dragen om gezonde klaslokalen te hebben.

Welke maatregelen of initiatieven zult u nemen om al die scholen maximaal te stimuleren om deel te nemen aan de schoolgebouwenmonitor zodat men een goed beeld krijgt van de situatie in zijn eigen school? Dan kan men ermee aan de slag

gaan en bijkomende investeringen plannen om te komen tot goede en gezonde klaslokalen in een gezonde school.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): We hebben al vaker het debat gevoerd over hoe cruciaal ventilatie is in de strijd tegen corona. Goede luchtkwaliteit is natuurlijk altijd belangrijk in de klas voor de gezondheid van de kinderen, voor hun concentratievermogen.

Minister, ik ben heel blij te horen dat corona een aantal dingen duidelijk in een stroomversnelling heeft gebracht. Er gebeuren al een aantal goede dingen, met richtlijnen, met draaiboeken, ook over het gebruik van de CO₂-meters en wanneer ze nuttig zouden zijn.

Ik heb een concreet idee voor u. Er zijn middelen, dat is goed, en we zullen zien of ze volstaan. U hebt in Het Journaal gezegd dat het op de voet wordt opgevolgd, en dat zullen wij in het parlement ook doen. Zou het ook geen meerwaarde zijn om een samenaankoop te organiseren van die CO₂-meters, indien niet op het niveau van de administratie, dan toch in samenspraak met de koepels? Ik denk dat veel scholen daarmee een flinke cent zouden kunnen besparen.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Ook ik wil het belang van ventilatie nog eens onderstrepen. In augustus zijn we hierover ook al tussengekomen met een verwijzing naar het Landelijk Coördinatieteam Ventilatie op Scholen in Nederland.

Minister, ik heb een vraag voor u en ook voor de heer Coel. U spreekt over voortschrijdend inzicht rond ventilatie. Ik had het zo niet begrepen. Ik citeer de heer De Gucht in de pers. Hij zegt dat er geen CO₂-meter nodig is in elke klas, maar dat ventilatie heel belangrijk is. "Laat ramen en deuren openstaan zodat de lucht voortdurend wordt ververst. Alle experts die er zijn, epidemiologen, virologen, stellen het belang van ventilatie niet ter discussie, wel of er in elke klas een meter moet staan." Zoals ik het begrijp, is ventilatie wel heel belangrijk. Minister, als u in uw korte passage daarover dat bedoelde, wil ik graag meer toelichting.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik denk dat u de heer Van Gucht bedoelt en niet de heer De Gucht, die hier achteraan zit. Dat terzijde.

Minister, ik wil gewoon meegeven – en ik heb die tussenkomst ook in de vorige legislatuur gedaan – dat de energienormen die op onze schoolgebouwen van toepassing zijn, op een bepaald moment ertoe leidden dat architecten scholen tekenden waar de ramen niet meer open konden om energetische redenen. We zijn nu stilaan aan het botsen. Ik gooi er nog een andere bovenop: zet ramen en deuren open. Ik heb intussen de eerste preventieadviseur gehoord die zegt dat we allemaal dure brandwerende deuren zetten, die dicht moeten blijven. Nu zetten we ze open voor de ventilatie. Dat is ook logisch, want het is de beste manier om goed te ventileren.

Ik neem aan dat u ook al met AGION het gesprek bent aangegaan over de goede voorbeelden en dat we de kaap genomen hebben dat de ramen wel degelijk open zullen moeten blijven, al was het maar om snel te kunnen ventileren en niet enkel mechanische ventilatie te gebruiken. Dit wou ik nog in het debat inbrengen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ook inzake ventilatie ben ik geen expert, vandaar dat we een werkgroep hebben. Mijn inzichten zijn op dat vlak weinig relevant. We zorgen

er gewoon voor dat we de besluiten van de werkgroep communiceren en als er extra investeringen nodig zijn – zoals voorzien via die 22 miljoen euro – proberen we daaraan tegemoet te komen. Heel het verhaal heeft me duidelijk gemaakt dat men niet in elke klas een CO₂-meter nodig heeft. In sommige scholen is dat zelfs niet nodig.

Inzake ventilatie – dat weet ik nu toevallig wel – is de Europese regelgeving heel sterk geëvolueerd, er zijn veel meer verplichtingen. Zelfs voor gebouwen met ramen die ogenschijnlijk niet opengaan, zijn er ventilatienormen. De afgelopen vijf jaar zijn die nog aanzienlijk verstrengd. Er zijn discussies geweest over de verschillende systemen. Mensen in de bouw kennen dat wel.

De capaciteitsmonitor die door mijn voorganger op poten is gezet, en vervolgens een actualisatie gekend heeft, kent een grote mate van representativiteit. Dat is voor ons een belangrijke tool. Bijgevolg gaan we de capaciteit eerst inzetten waar de nood volgens de monitor het hoogst is. Dan komt men al snel onder andere bij de Vlaamse Rand uit.

De vraag over de samenaankoop heb ik al eens beantwoord. De scholen zijn verstandig genoeg om de eigen aankopen te regelen. Men kan zo voor alles samen-aankopen voorstellen. Ik heb die vraag niet gekregen van de scholen, ik denk dat ze perfect zelf weten hoe men die kan vergaren. We hebben wel gezorgd voor ondersteuning via de koepels bij de aankoop. Wij hebben via het agentschap Zorg en Gezondheid trouwens ook tips en tricks meegegeven om daarmee aan de slag te gaan, wat de verschillende types zijn en wat het minimale is dat men nodig heeft.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik heb uiteraard niets tegen regionale spreiding, ook niet wat betreft investeringen in de capaciteit. Maar voor ons geen wafelijzerpolitiek. Laat ons die capaciteitsmonitor gebruiken en de middelen inzetten waar ze het meest nodig zijn. In de loop van dit werkjaar zullen we het ook nog over het Inschrijvingsdecreet hebben, maar geen enkel decreet zal het capaciteitstekort oplossen. We hebben er alle belang bij om voldoende te investeren in capaciteit om elke leerling een deftige plaats op school te garanderen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): De aanleiding voor mijn vraag was de schoolgebouwen-monitor. U hebt daaruit geciteerd, dus ik ga ervan uit dat u die hebt, die wordt besproken. U hebt verwezen naar een heel aantal belangrijke partners waarmee u die deelt. Ik ga ervan uit dat wij daar ook bij horen, dat u die ook zult delen met ons. Wat is de representativiteit ervan? Het gaat over 84 procent van de vestingplaatsen. Hoeveel scholen hebben er deelgenomen? U kunt ons dat toch vandaag al meedelen? U kunt toch zeggen hoeveel scholen? Dan kunnen we de inschatting al maken. Dan is de vraag logisch: wat zult u doen zodat meer scholen daaraan deelnemen? Dat is cruciaal.

Het is vandaag heel duidelijk dat we het er allemaal over eens zijn dat een goede ventilatie onmogelijk overschat kan worden. Dat is inmiddels herhaaldelijk aangetoond: er is een direct verband tussen goede ventilatie en concentratie van de leerlingen in de klas. We hebben er alle belang bij om dat zo snel mogelijk en goed op te pakken en dat u zo snel mogelijk de gegevens met ons deelt.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om nog eens aan te dringen op de lokale risicoanalyses die daartoe kunnen bijdragen om de scholen daartoe in staat te stellen. Minister, wij kijken uit naar de schoolgebouwenmonitor en dat u al de informatie die erin staat, met ons zult delen.

Minister Ben Weyts: Er is een beetje verwarring over de capaciteits- en de schoolgebouwenmonitor. Er was een responsgraad van circa 30 procent van de scholen. Verwar niet met die 84 procent. Op grond van de monitor blijkt dat 84 procent van de scholen geen probleem hebben inzake ventilatie. Men heeft een brede bevraging gedaan en de responsgraad was 30 procent. Dat lijkt me enigszins representatief.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan diversiteit in het lerarenkorps
– 3153 (2019-2020)**

**VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gebrek aan diversiteit in het lerarenkorps
– 3215 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb een vraag om uitleg naar aanleiding van een rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) dat werd bekendgemaakt op 26 augustus bij monde van zijn Commissie Diversiteit. Ze doen een oproep aan de Vlaamse Regering om werk te maken van een meer divers lerarenkorps, zowel op het vlak van afkomst als van gender. Er zouden meer mannen en personen met een beperking aangetrokken moeten worden in het onderwijs. De SERV roept de Vlaamse Regering ook op om het gebrek aan systematische monitoring en publiek beschikbare data over diversiteit aan te pakken. Het ontbreken van dergelijke data bemoeilijkt het onderzoek en het voeren van een gepast diversiteitsbeleid.

Inzake afkomst zijn volledige gegevens moeilijk te vinden, maar de SERV schuift onder andere naar voren dat er in het Vlaamse onderwijs slechts 3,2 procent personeelsleden werken met een niet-EU-achtergrond. Wat betreft personen met een arbeidshandicap is het nog frappanter: in het schooljaar 2018-2019 had 0,7 procent van de studenten in de lerarenopleiding een beperking. En in het basis-onderwijs is, bijvoorbeeld, slechts een op de tien leraren een man, in het secundair onderwijs is dat vier op de tien. In het hoger onderwijs is het beeld evenwichtiger.

Het gaat niet om extra criteria die de aanpak van het lerarentekort zullen bemoeilijken. Het gaat wel over het aanspreken en warm maken van extra doelgroepen die nu vaak de stap naar de lerarenopleiding niet zetten. Een diverser lerarenkorps draagt volgens de SERV bij tot een betere kwaliteit van ons onderwijs.

Hoe kijkt u aan tegen deze cijfers? Wat zult u doen om meer diversiteit qua afkomst, gender en mensen met een beperking in het lerarenkorps te krijgen? Zult u ingaan op de vraag van de SERV om de diversiteit in de lerarenopleiding en het lerarenkorps te monitoren, publieke rapportage voor te staan en er onderzoek naar te laten doen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): De SERV bracht een advies uit om meer diversiteit in het lerarenkorps te stimuleren, waarbij hij krachtlijnen formuleert aan de

Vlaamse Regering. De diversiteit in de Vlaamse lerarenkamer blijft nog steeds veel te laag, zoals collega Meuleman heeft aangebracht en de SERV besluit. Zo heeft maar 3,2 procent van alle Vlaamse leerkrachten, volgens de gegevens van de Kruispuntbank, een buitenlandse afkomst buiten de EU en 4,5 procent een buitenlandse afkomst binnen de EU. Daarnaast blijkt de genderdiversiteit op een laag pitje te staan, voornamelijk in het basisonderwijs, waar maar een op de tien leerkrachten een man is. In veel scholen zijn er geen mannen als leerkracht.

Meer diversiteit in het lerarenkorps heeft een positieve invloed op verschillende zaken waar het onderwijs vandaag mee wordt geconfronteerd. Zo heeft het aantrekken van diverse profielen een positieve invloed op het lerarentekort. Het stimuleren van diversiteit moet dus een van de sleutelementen zijn in een structureel plan om het lerarentekort in de toekomst weg te werken. Op dit moment stromen nog te weinig diverse profielen door naar de lerarenopleiding.

Daarnaast leven we vandaag in een heel diverse samenleving, waarbij kinderen van verschillende achtergronden op de schoolbanken zitten. Die voelbare diversiteit vindt men niet terug in het lerarenkorps. Leerlingen voelen zich hierdoor niet gerepresenteerd en daardoor ook niet altijd begrepen. Het stimuleren van diversiteit bij leerkrachten moet daarom ook altijd hand in hand gaan met een diversiteitsbeleid van de school, die de verschillende achtergronden van de leerlingen erkent en waardeert. Een leerling die zich gewaardeerd voelt, gaat later makkelijker de weg terug naar het onderwijs vinden.

Minister, zult u het stimuleren van diversiteit als een van de sleutelementen nemen om het lerarentekort in Vlaanderen aan te pakken? Wat zult u concreet doen om meer diverse profielen naar de lerarenopleiding te leiden?

Hebt u zicht op de drempels voor leerlingen met een migratieachtergrond om niet aan de lerarenopleiding te beginnen? Zo nee, zult u een grondige studie vragen om deze drempels in kaart te brengen en waar nodig bij te sturen?

Erkent u dat meer diversiteit in het lerarenkorps ook hand in hand moet gaan met een positief diversiteitsbeleid op school?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben natuurlijk begaan met de diversiteit van ons lerarenkorps. Het is als uitdrukkelijke doelstelling opgenomen in het regeerakkoord: het lerarenkorps moet een betere weerspiegeling van de samenleving vormen. Diversiteit in de personeelsformatie in combinatie met een positief diversiteitsbeleid is een meerwaarde voor elke school, al moeten we erkennen dat de scholen autonoom zijn in hun wervings- en personeelsbeleid. De actieradius van de minister van Onderwijs is in dezen eerder beperkt.

We hebben het advies van de SERV wel ter harte genomen en zijn al aan de slag gegaan met een van de aanbevelingen, namelijk het weten en het monitoren van het aantal leerkrachten van buitenlandse herkomst. Het Departement Onderwijs en Vorming zal eerstdaags een aanvraag indienen bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid om zicht te krijgen op het aandeel leerkrachten van buitenlandse herkomst. Via een koppeling van het rijksregisternummer van de leerkrachten zullen we op geaggregeerd niveau, per onderwijsniveau, provincie of onderwijsnet, zicht krijgen op het aandeel leerkrachten van buitenlandse herkomst en dit voor de jaren 2013, 2016 en 2019, zodat we meteen de trends in kaart kunnen brengen. Het is de bedoeling om dit op termijn te herhalen en naast herkomst eventueel ook informatie op te vragen over het aantal leerkrachten met een beperking.

Daarnaast bekijken we welke andere aanbevelingen van de SERV we effectief zouden kunnen uitrollen ter versterking van de lerarenopleidingen. Zoals de SERV

zelf in zijn rapport aangeeft, is er niet één maatregel die hier een oplossing kan bieden, maar er zijn al concrete initiatieven die dat mee ondersteunen. Zo organiseerde Katholiek Onderwijs Vlaanderen een opleiding over het werken aan een divers personeelsbestand. De stad Antwerpen ontving samen met de vzw ORBIT dit jaar middelen uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) om een tweejarig project op te zetten om jongeren met een migratieachtergrond aan te zetten om te kiezen voor de lerarenopleiding en hen daarop voor te bereiden. Ook in Brussel worden er verschillende initiatieven genomen. Zo is er Baobab, waar via de combinatie van een kwalificatie- en werkervaringstraject Brusselaars – meestal met een migratieachtergrond – opgeleid worden tot volwaardige en gekwalificeerde kleuteronderwijzers. Dat zijn concrete initiatieven.

Ik bekijk dit debat eerder functioneel. Idealiter is het lerarenkorps een perfecte afspiegeling van de samenleving op het vlak van gender, culturele achtergrond en personen met een beperking. Maar mijn eerste bekommernis is het lerarentekort, en net daar kan een diversiteitsbeleid een grote rol spelen. Net daarom heb ik de administratie gevraagd om te bekijken hoe we de lerarenopleiding en het beroep aantrekkelijker kunnen maken voor jongeren – en ouderen – met een andere culturele achtergrond, gender en met een beperking. Daar valt verhoudingsgewijs ook de grootste winst te boeken inzake het lerarentekort. Kijk naar concrete projecten inzake het aantrekken van mensen met een andere achtergrond. De Antwerpse politie heeft daar heel succesvol aan gewerkt en is, denk ik, op dat vlak zowat het meest diverse korps. Heel concrete acties worden gericht op de betrokken doelgroepen om hen te motiveren om zelf te kandideren om leraar te worden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, dank u wel. Ik denk dat het SERV-rapport een zeer lijvig rapport is, met zo goed mogelijk cijfermateriaal als de SERV kon vergaren. Ik ben blij dat u daar al verder op wilt inzetten.

Maar het rapport bevat ook een zeven- of achtal aanbevelingen die de moeite zijn om ter harte te nemen, denk ik. Dan gaat het inderdaad om campagnes die jongeren moeten gaan rekruteren, via de kanalen via dewelke ze bereikt kunnen worden, om te starten in de lerarenopleiding. Dan gaat het om campagnes om mensen die zich willen heroriënteren en via de zijinstroom naar het onderwijs zouden kunnen komen, te bereiken en te rekruteren. Maar het gaat evengoed om professionaliseringstrajecten die het schoolteam moeten leren omgaan met de diversiteit die er nu is.

Het is één zaak om te zeggen dat we een lerarentekort hebben en dat het in die zin goed is om op diversiteit in te zetten, maar ik vind wat de SERV naar voren schuift, nog een stuk belangrijker. De SERV stelt dat een divers lerarenkorps voor hen een manier is om kwaliteitsvol onderwijs te gaan garanderen. Meer diversiteit draagt bij tot de onderwijskwaliteit, omdat je dan een schoolcultuur krijgt met meer voeling met de leefwereld van alle leerlingen, wat op een indirecte manier een positieve bijdrage kan leveren aan de onderwijskwaliteit. Als we begaan zijn met de kwaliteit van het onderwijs, minister, dan is het ook van belang om ervoor te zorgen dat ons onderwijs diverser wordt en een betere weerspiegeling vormt en dat we alle mensen en jongeren in ons onderwijs kansen geven.

Het staat inderdaad in ons regeerakkoord, maar ik hoop dat u er prioriteit aan zult geven en dat u zult werken aan de verschillende actiepunten van dit toch wel heel duidelijke, overzichtelijke en concrete rapport van de SERV.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, minister, scholen hebben inderdaad een bepaalde autonomie, dat spreekt voor zich, en dat is ook goed. Maar uiteindelijk hebt u als minister een verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat we op dat

vlak de goede richting uitgaan en dat scholen de kans hebben om vanuit een zo ruim mogelijke viswijver te gaan werken.

Wat dat betreft, zitten we echt wel op een belangrijk punt. We hebben een lerarentekort, waar we de komende dagen en weken nog heel hard op zullen terugkeren, en in dat kader moeten we echt wel meer gaan inzetten op die diversiteit binnen het lerarenkorps, voor een stuk om het lerarentekort aan te pakken. De instroom in de lerarenopleiding is op dat vlak cruciaal en daar is een verantwoordelijkheid weggelegd voor u.

Diversiteit binnen het lerarenkorps is belangrijk omdat leerlingen een rolmodel moeten vinden dat hen begrijpt en dankzij wie ze meer zelfvertrouwen krijgen. Daardoor gaan ze ook beter presteren. Op dit moment hebben leraren te weinig voeling met de diversiteit en zo gaat veel talent verloren. Een positief diversiteitsbeleid waarbij culturele verschillen erkend en benoemd worden, is zeer belangrijk voor het welzijn van onze kinderen. Meer diversiteit aantrekken binnen het lerarenkorps kan daar al deels voor zorgen. Binnen de lerarenopleiding zelf moet ook meer aandacht gaan naar diversiteit en armoede.

Dat zijn allemaal zaken waar u met uw kabinet oog voor moet hebben en hard aan moet werken. U mag niet al te gemakkelijk zeggen dat scholen over al deze zaken autonoom moeten kunnen beslissen.

Ik wil afsluiten met een heel belangrijk stukje uit het PISA-onderzoek (Programme for International Student Assessment), dat duidelijk aangeeft dat Vlaamse 15-jarigen met een migratieachtergrond minder goed scoren op leesvaardigheid. Er zijn ook onderzoeken van diverse universiteiten waaruit blijkt dat leerlingen met een migratieachtergrond 12 procent vaker een B- of C-attest krijgen dan leerlingen zonder migratieachtergrond. Vooroordelen van leerkrachten, die vaak de leefwereld van hun leerlingen niet kennen, moeten ook heel hard bekeken worden. Daarom is diversiteit heel belangrijk in ons onderwijs: om kinderen te begrijpen en om een heel specifieke aanpak voor hen te kunnen uitwerken. Het hangt allemaal aan elkaar, minister, en ik denk dat u op dat vlak een katalysator en vooral coördinator kunt zijn.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Wat dat laatste betreft, is het inderdaad zo dat je groepen of leerlingen die het vandaag moeilijker hebben, kunt aanzetten tot betere prestaties als je een divers lerarenkorps hebt dat de huidige diverse maatschappij weerspiegelt. Los daarvan denk ik dat we in het hele debat over het lerarentekort – en dat is een terechte opmerking en het document dat collega Meuleman aanhaalt, is een heel goed document – vergeten dat we het lerarentekort niet alleen gaan oplossen door mensen aan te zetten om na hun studies leraar te worden. Jongeren kijken vandaag op een heel andere manier naar hun carrière. Zij zien het niet als: ik ben afgestuurd, ik ga lesgeven en dat tot mijn pensioen, om daarna nog wel eens naar een eetfestijn van diezelfde school te gaan. Een groot deel van onze leerkrachten waren wel zo. Ze begonnen aan hun carrière en deden dat voortreffelijk. Maar vandaag is dat anders. Mensen veranderen regelmatig van job en ook mensen die leerkracht worden, zijn daar onderhevig aan. Als je op korte termijn een grotere diversiteit wilt hebben in het onderwijs, zeker op het vlak van gender, dan is een deel van het antwoord, misschien zelfs hét antwoord, de zijinstroom. Die zijinstroom – ik blijf erbij – zou een heel goede zaak zijn, ook voor onze leerlingen, omdat we zo meer mensen uit de praktijk het onderwijs binnenhalen, die dan vanuit hun praktijkervaring bepaalde zaken kunnen meegeven. Dat is een meerwaarde.

Daarnaast moeten we samen met deze commissie, samen met u, minister, de komende weken, maanden en jaren hard werken om inderdaad meer jongeren aan

te zetten om aan de lerarenopleiding te beginnen, welke achtergrond of gender ze ook mogen hebben. Dat is sowieso belangrijk. Maar als men op korte termijn winsten wil boeken, dan moet u echt een beleid voeren rond die zijinstroom, en u hebt daar al de eerste stappen toe gezet. Dat is zeker niet eenvoudig, maar als we dat op een goede manier aanpakken, dan kan dat een bijzondere meerwaarde bieden voor ons onderwijs.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Collega's, ik herhaal namens onze fractie heel graag dat het inderdaad zo is dat elke school en elk schoolteam een zo goed mogelijke weerspiegeling moeten zijn van de gemeenschap waarin die school zich bevindt, want ze maakt er een wezenlijk deel van uit. Ja, een goed diversiteitsbeleid kan een bijdrage bieden op het vlak van kwaliteit en het lerarentekort. Dat is allemaal heel juist, zoals al herhaaldelijk gebleken is uit verschillende onderzoeken. Een goed diversiteitsbeleid heeft wel degelijk een heel positief effect op het welzijn en de prestaties van de leerlingen. We willen daar dus nogmaals de aandacht op vestigen. Het is heel belangrijk om in alle scholen een positief diversiteitsbeleid te hebben.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Voorzitter, ik zou graag willen reageren op de stellingen van de heer De Gucht rond de zijinstroom. Op zich ben ik voor de zijinstroom, maar ik ben het echt niet eens met het discours dat we met de zijinstroom de zaken gaan oplossen. Ik denk dat er een groot probleem is met het statuut en het aanzien dat dat beroep heeft in onze samenleving. Professor Glorieux stelt dat lerarenberoepen in veel landen universitaire opleidingen zijn en hoog aangeschreven staan en dat wij een probleem hebben in onze samenleving. Als we dat niet fundamenteel oplossen, als we dat statuut niet verbeteren, dan gaan we de zaken zeker niet oplossen met de zijinstroom.

Ik maak ook de link met de vraag van de vraagstellers, want daar zit ook een knoop. Mensen met migratieachtergrond die slagen in ons onderwijs, kiezen vaker voor beroepen met een hoger aanzien, met een hoger statuut. Ook dat beschrijft Professor Glorieux.

Tijdens het reces heb ik het recente boek 'Onderwijs in een gekleurde samenleving' gelezen van Orhan Agirdag, die heel gedetailleerd beschrijft hoeveel discriminatiemechanismen er nog zijn op basis van culturele achtergrond. Heel vaak gaat het om verborgen discriminatiemechanismen en ik denk dat, als we die niet echt vastpakken, we nooit aan de culturele diversiteit komen, en dan blijven de cijfers zo schrijnend als de vraagstellers naar voren hebben gebracht.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik denk dat een aantal zaken belangrijk zijn. Wat de minister heeft gezegd, daar kunnen we ons volledig achter scharen: een diversiteitsbeleid dat rolmodellen creëert, rolmodellen waardoor jongeren zich keihard inzetten. Want, geef toe, wat is de beste aantrekkingskracht om mensen te laten kiezen voor een job in het onderwijs? Dat zijn goede en sterke leerkrachten. Zij zijn onze beste ambassadeurs.

Dan zit er natuurlijk wel een crux in het verhaal, want – en daarin kan ik een aantal partijen soms niet begrijpen – in heel dat diversiteitsverhaal stellen we vast dat jongeren met een migratieachtergrond het meestal lastig hebben om verder te raken in het onderwijs door het Nederlands. Daarom ging het hier vanmorgen onder andere over de toelatingsproeven, waaruit blijkt dat 84 procent van de jongeren het woord 'nobel' niet begrijpt. Daarom zet de minister, samen met deze meerderheid, maar sterk aangedreven door de N-VA, heel sterk in op die

taalbaden, op dat Nederlands. Je moet weten wat je wilt. Als je een diverser lerarenkorps wilt en dus mensen die de kans hebben om te slagen in de lerarenopleiding, dan kun je aan de andere kant niet zeggen dat je geen taalbaden Nederlands wilt. Dat gaat niet. Je moet weten wat je zegt.

Minister, wij zijn heel blij dat u onder andere inzet op dat duaal lesgeven, dat u inzet op die zijinstroom, dat u inzet op die taalbaden Nederlands, want dat zijn cruciale stappen om te kunnen slagen.

Ik voeg nog twee dingen toe. Voor hen die hier zeggen dat we er een universitaire opleiding van moeten maken, vrees ik dat het op het vlak van diversiteit dan helemaal 'cero con cero' zal zijn. Gelukkig is er hier niemand die pleit voor het Molenbeekse voorbeeld, waar levensbeschouwelijke symbolen toegelaten worden. Ik denk niet dat dat het soort diversiteit is waar we voor staan. We staan wel voor de gerichte aanpak die de minister ook naar voren gebracht heeft.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er zijn heel veel tussenkomsten geweest, waardoor debatten wat vermengd raken. De vertegenwoordiging van bepaalde groepen in het lerarenkorps wordt dan gelinkt aan de kansen van minderheidsgroepen in ons onderwijs. Ik zou toch willen waarschuwen voor de stelling dat diversiteit vóór de klas de enige garantie is voor gelijke kansen van diverse groepen in de klas. Ik zou daar toch voor willen waarschuwen, want dat houdt een impliciete beschuldiging in voor ons huidige lerarenkorps. Idealiter vormt het lerarenkorps een perfecte afspiegeling van de samenleving, maar het allerbelangrijkste is dat alle leerkrachten kunnen omgaan met diversiteit in de klas.

Het lerarentekort is natuurlijk niet met één maatregel te vatten. De heer De Gucht heeft overschot van gelijk met wat hij zegt over de zijinstroom, die nu het levenslicht ziet en die trouwens ook goedgekeurd is door de Raad van State. Men had ervoor gewaarschuwd dat het die horde niet zou kunnen nemen, maar het is goedgekeurd. De Raad van State had enkele beperkte, technische opmerkingen, maar niet over de grond van de zaak. Vroegere initiatieven waren inderdaad spaak gelopen op adviezen van de Raad van State, maar die adviezen duiden daardoor ook goed aan welke richting je dan wel kunt inslaan, welke paden je dan wel kunt bewandelen. Wel, die paden hebben we bewandeld, en met succes, want vanaf september kan maximaal acht jaar anciënniteit worden meegenomen, wat neerkomt op een verschil van 300 euro netto, toch echt wel een motiverende factor die het verschil kan maken in de keuzes van mensen.

Dat is natuurlijk niet het enige, en daarom moeten we een resem maatregelen uitwerken. We moeten ook werken aan de lerarenopleiding en we moeten ervoor zorgen dat we die groepen die ondervertegenwoordigd zijn in het lerarenkorps, echt gaan bewerken, want net daar zit de grootste winst, net omdat ze in verhouding ondervertegenwoordigd zijn.

Nog even iets over de zijinstroom. Overschot van gelijk, want de bonus op het vlak van de zijinstroom is ook dat er een andere bedrijfscultuur ingang vindt. Het is een verrijking voor het schoolteam: nieuwe inzichten, een andere aanpak. We verwachten daar concreet wel wat van op de schoolvloer.

Vervolgens wil ik nog even meegeven dat we een oefening doen waarbij de administratie deze week bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) een dossier heeft ingediend. We vallen daarbij terug op de definitie van buitenlandse herkomst zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering. Daarbij kijkt men naar de huidige nationaliteit en de geboortenationaliteit van de ouders. Het is een werk van serieuze omvang. We moeten daarvoor ook een protocol uitwerken tussen het departement en het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) met de

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Wij moeten immers garanties geven over de correcte omgang met de gegevens en de privacygevoeligheid die dat met zich meebrengt. We gaan gegevens opvragen van meer dan 150.000 leerkrachten voor verschillende jaren. We hopen begin 2021 rond te zijn.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, de heer Daniëls heeft zonet geïllustreerd dat er inderdaad nog wel wat werk is om bepaalde onbewuste vormen van racisme en discriminatie aan te pakken en om die trajecten toch te gaan lopen. Hij zegt zonet dat als we er universiteit van gaan maken, we moeten opletten, omdat we dan nog minder diversiteit zullen krijgen. Daarmee zegt hij dus impliciet dat mensen met een andere achtergrond geen universiteit zullen aankunnen. Dat creëert lage verwachtingspatronen bij leerlingen in het onderwijs. Zo krijg je dus inderdaad minder goede resultaten, lagere verwachtingen waaraan leerlingen ook beginnen te voldoen. Het is dus een perfecte illustratie van wat er soms gaande is en waarom er nood is aan diversiteitsplannen in de scholen, bewustwording, professionaliseringstrajecten. Volgens de SERV moet men ook blijven inzetten op trajecten die daarop inzetten zoals 'School Zonder Racisme'. U hebt net het omgekeerde gedaan. U zet 'School Zonder Racisme' droog en zorgt dat ze de komende jaren geen financiering krijgen terwijl het net zo'n belangrijk project is om op een heel actieve en bewuste manier om te gaan met diversiteit zodat we incidenten en accidenten zoals de ongelukkige uitspraak van de heer Daniëls kunnen voorkomen. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (sp.a): Ik denk dat het geanimeerde debat dat we hier hebben, voldoende zegt over het belang om echt in te zetten op diversiteit. Nogmaals wil ik onderstrepen dat de minister daar een ongelooflijk belangrijke en cruciale rol in speelt de volgende dagen, weken en maanden, gekoppeld aan het lerarentekort in zijn totaliteit.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge kostprijs van schoolboeken

– 3156 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge schoolkosten in het secundair onderwijs

– 3221 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Voorzitter, collega's, minister, september is helaas traditiegetrouw een heel dure maand voor ouders met schoolgaande kinderen, want dan krijgt men de factuur gepresenteerd voor de aankoop van nieuwe schoolboeken. Die durft echt serieus op te lopen. Volgens de coördinator van Samen tegen Onbetaalde Schoolfacturen (STOS) zou het gaan over bedragen van 110 tot 250 euro per leerling in het secundair onderwijs. Ik heb gisteren nog gesproken met een vrouw die 475 euro had betaald voor haar zoon in het middelbaar onderwijs.

Het is dus niet moeilijk om zich voor te stellen hoe het voor veel ouders die het niet breed hebben, elk jaar opnieuw moeilijk is om die koopboeken aan te kopen. In de meest schrijnende gevallen blijven kinderen zelfs van schoolboeken verstoken omdat ouders het niet kunnen betalen of werken ouders zich in de schulden. Dat kan toch echt niet de bedoeling zijn. Komt daar nog bij dat steeds meer scholen hun boekenverkoop uitbesteden aan uitgeverijen en distributeurs, die er baat bij hebben om zoveel mogelijk boeken te verkopen. Veel ouders stellen aan het einde van het schooljaar dan ook vaak gefrustreerd vast dat sommige dure invulboeken amper werden gebruikt, terwijl zij natuurlijk wel het volle pond hebben moeten betalen: weggesmeten geld, waar absoluut alternatieven voor te vinden zijn.

Ik kan het maar blijven herhalen: ook de mensen van STOS geven aan dat een maximumfactuur in het secundair onderwijs het antwoord is op dit probleem. Op die manier weten ouders op voorhand waar ze financieel aan toe zijn, kan er geen opbod aan extra, dure boeken ontstaan en zijn we zeker dat elk kind de nodige boeken heeft om te kunnen leren. Dat is toch het absolute minimum.

We weten dat deze Vlaamse Regering absoluut een tegenstander is van de maximumfactuur in het secundair onderwijs. Het regeerakkoord verwijst wel naar een actief beleid van kostenbeheersing en een ethische code die met uitgeverijen, distributeurs en onderwijsverstrekkers zou worden onderhandeld, onder andere over het gebruik van boeken en invulboeken die veel te vaak niet deftig worden gebruikt.

Minister, hebt u een zicht op hoeveel leerlingen in het secundair onderwijs het zonder boeken moeten stellen? Zo ja, hoeveel? Zo nee, bent u bereid het probleem in kaart te brengen? Het kan helpen om het acute van het probleem te illustreren.

Kunt u een stand van zaken geven van het overleg met uitgeverijen, distributeurs en onderwijsverstrekkers over het gebruik van invulboeken en de betaalbaarheid van boekenpakketten? Is het beloofde ethisch charter al opgesteld? Welke afspraken worden daarin vastgelegd? Is er een akkoord om het fenomeen van ongebruikte invulboeken en steeds duurdere schoolboeken aan te pakken? De aanhouder wint, denk ik.

Nu het probleem van dure schoolboeken aansleept, bent u bereid te overwegen een gedifferentieerde maximumfactuur in te voeren? Zo nee, welke alternatieven ziet u om ervoor te zorgen dat elk kind de schoolboeken krijgt die het nodig heeft?

Welke stappen hebt u, meer algemeen, gezet om scholen concreet te ondersteunen in het voeren van een beleid van kostenbeheersing om de schoolfactuur in het algemeen en niet alleen in september, beheersbaar te houden voor ouders?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Voorzitter, collega's, minister, naar aanleiding van de start van het nieuwe schooljaar kwam de kwestie van de hoge schoolkosten voor leerlingen in het secundair onderwijs nogmaals in de media. Ik herhaal nog even de cijfers. In de eerste graad kost een kind gemiddeld 1309 euro, in de tweede graad 1134 euro en in de derde graad loopt dit op tot 1503 euro. We hebben er in het verleden al over gedebatteerd, maar in deze vakantie zijn er toch een paar nieuwe elementen opgedoken, die ik even wil aanhalen.

Ten eerste schaarde de Gezinsbond zich achter het idee van de invoering van een maximumfactuur in het secundair onderwijs naar analogie met die in het lager- en kleuteronderwijs. Zij halen, naast de algemene hoge schoolkosten, ook het grote verschil aan in aangerekende kosten tussen verschillende scholen, ook al betreft het dezelfde studierichting. Het feit dat er zogenaamd 'dure scholen' en

'goedkopere scholen' zijn, zorgt volgens hen de facto voor een beperking op de schoolkeuze voor gezinnen waar men het niet breed heeft.

Ten tweede was er het interessante voorstel van belastingexpert Michel Maus over een tijdelijke btw-verlaging op schoolgerief. Hij verwijst hiermee naar de Verenigde Staten, waar men al twintig jaar de zogenaamde 'tax holidays' kent, die altijd plaatsvinden aan de vooravond van de start van het nieuwe schooljaar. Hierbij zijn er tijdelijke kortingen op de verkooptaks op schoolmateriaal, een soort fiscale solden. Zestien Amerikaanse staten organiseren al zulke 'tax holidays'. Het systeem zou ook hier kunnen worden geïmplementeerd. De Europese wetgeving laat toe dat de lidstaten bepaalde diensten en producten al dan niet tijdelijk aan een lager btw-tarief onderwerpen. Helaas staat schoolmateriaal niet in deze lijst, maar daar kan verandering in komen, omdat de vorige Federale Regering bij de EU aandrang op dergelijke uitzonderingen.

Ten derde was er begin juli de polemiek aangaande de prijsverhoging die het leerplatform Smartschool zou doorvoeren voor dit schooljaar. Concreet ging het over een verhoging van 1,39 euro per gebruiker van de basiskost. Dit stond nog los van de prijsstijging voor extra maar ook veelgebruikte opties zoals het puntenboekje of de digitale schoolagenda. Met een marktaandeel van 90 procent in het secundair onderwijs heeft Smartschool er bijna een monopolie. Alleen al aan basiskosten zou de totale omvang van de prijsverhoging gaan over een bedrag van 650.000 euro. Deze kwestie werd reeds aangekaart en besproken in de plenaire vergadering van 1 juli. Minister, u noemde toen die plotse prijsstijging en de manier waarop ze tot stand kwam, zonder enige extra dienstverlening, problematisch en u zou de verantwoordelijken uitnodigen voor overleg.

Minister, hoe evalueert u de oproep van de Gezinsbond ter invoering van een maximumfactuur in het secundair onderwijs? We weten dat de huidige regering en meerderheid hier geen voorstander van zijn. Als hoofdredenen worden enerzijds de vele verschillende studierichtingen aangehaald en anderzijds de verschillen in scholen en hun gebruiken en cultuur. Een maximumfactuur zou neigen naar egalitarisme. Maar we merken dat in de samenleving, waar veel mensen het vanwege de economische gevolgen van de coronacrisis financieel moeilijk hebben en in de toekomst nog moeilijker zullen hebben, het idee voor een maximumfactuur wel veld wint. Het feit dat de Gezinsbond zich hierachter schaaft, is toch een duidelijk signaal vanuit het maatschappelijk middenveld.

Hoe beoordeelt u het voorstel van Michel Maus? Is dit volgens u een wenselijke en dus te overwegen optie? In hoeverre lijkt zijn voorstel u praktisch haalbaar? Indien ja, zult u initiatieven ondernemen? Een dergelijke btw-verlaging ligt weliswaar op andere bevoegdheidsechelons, maar u zou hier gangmaker kunnen spelen en het idee op tafel leggen bij de Federale Regering en de Europese instellingen.

Wat is de stand van zaken van de besprekingen met Smartschool? Hebt u hier succes kunnen boeken en de kostenverhoging kunnen verzachten? Moet dat gesprek nog plaatsvinden of is het een dovemansgesprek geworden?

In het algemeen stelde u bij de vorige bespreking over dit onderwerp in juni dat u zou bekijken hoe u met de onderwijsverstrekkers eventuele bijkomende maatregelen kon nemen om scholen meer bewust te maken van de kosten die zij de ouders en leerlingen aanrekenen. Is hierover al overleg met de onderwijsverstrekkers gebeurd? Indien ja, wat heeft dit opgeleverd? Zo niet, wanneer wordt dit overleg gepland?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor het cijfermateriaal moeten we ons inderdaad vooral baseren op STOS. Op grond van hun boekencheckdag hebben ze vorig jaar een en

ander proberen in kaart te brengen, weliswaar met een heel beperkte steekproef van zo'n 18.000 leerlingen. Daaruit bleek dat 300 leerlingen geen schoolboeken hadden, 2 procent van de getelde leerlingen. Het was zeggezegd de nulmeting en het wordt nu een weerkerende steekproef. Ook al is ze niet volledig representatief, ze geeft wel een indicatie, vooral als ze wordt herhaald. Het heeft ook aanleiding gegeven tot een gepland overleg tussen uitgeverijen, distributeurs en initiatiefnemers, waaronder ook de onderwijsverstrekkers.

Ik moet zeggen dat we al verschillende keren een overleg gepland hadden, maar corona heeft roet in het eten gegooid. Ik hoop dat de gesprekken begin volgend jaar afgerond kunnen worden, om te komen tot een gedragen ethische code.

Over de maximumfactuur gaan we geen toertje meer doen. Ik heb altijd aangegeven dat we inzetten op kostenbeheersing, zeker in het secundair onderwijs, en dat we de scholen ondersteunen in het draagbaarder maken van de schoolkosten. Een concreet voorbeeld – 'put your money where your mouth is' –: in dat kader hebben we het hele laptopproject op poten gezet en 35 miljoen euro extra voor ICT-ondersteuning voorzien. Vooral op dat vlak doen zich kosten voor. U focust op de boeken, maar die 35 miljoen euro voor ICT zal zeker welkom zijn. Daarnaast hebben we de raamovereenkomsten afgesloten met bijvoorbeeld Microsoft. Hierdoor kunnen leerlingen een gratis licentie krijgen voor thuisgebruik van softwaremateriaal. De school faciliteert deze ingebruikname.

Sedert 1 september 2019 kunnen de schoolfacturen gespreid betaald worden. Het is essentieel dat alle leerlingen vanaf de eerste lesdag over hun schoolboeken kunnen beschikken, vervolgens kunnen ze gespreid betaald worden.

Professor Maus deed een voorstel om de btw tijdelijk te verlagen. Het zal weinig effect hebben als ik nu bel naar de federale regeringsonderhandelaars om dat op tafel te leggen. Ik heb wel begrepen dat de bereidheid en intentie er is om ervoor te zorgen dat de nieuwe Federale Regering ten dienste zal staan van de gemeenschappen. Het zal dus een koud kunstje zijn om de btw-verlaging ten voordele van ons onderwijs gerealiseerd te krijgen. Ik reken natuurlijk op uw aller participatie op dat vlak.

Ik heb inderdaad een gesprek gehad met Smartschool. Dat was redelijk pittig. Het is, zoals gezegd, een onafhankelijke private speler, die zijn eigen prijzenpolitiek bepaalt in een concurrentiële markt. Ze hebben mij er wel van overtuigd dat de plotse prijsstijging het resultaat is van die prijzenpolitiek. Het siert hen een beetje, maar het is een naïeve prijzenpolitiek. Men heeft jaren aan een stuk nagelaten om aanpassingen te doen en zelfs om indexeringen door te voeren. Dat is natuurlijk ineens niet meer houdbaar, en plots krijgt men prijsstijgingen. Ze gaan die prijzenpolitiek aanpakken. Ik heb hen gewezen op het risico dat ze de concurrentie zo versterken. Ik wens hun dat niet toe, en ik wens dat het Vlaamse onderwijsveld ook niet toe.

Ik heb me er wat in verdiept. Hoe is het mogelijk dat zo'n kleine Vlaamse speler zo'n dominante positie op de markt heeft kunnen innemen? Ik las in het reces ook kritische artikels daarover. In Vlaanderen ben je nooit sant in eigen land. Smartschool heeft zich zo sterk kunnen positioneren omdat het ontwikkeld is voor en door onderwijsspelers. Het is maximaal afgestemd op de vraag en noden, het wordt constant geactualiseerd, binnen het onderwijsveld. We hebben blijkbaar geen problemen met de monopolies van Microsoft en Google, maar wel met een eigen Vlaamse speler, terwijl die opereert in een concurrentiële markt. Het staat eenieder vrij om te proberen die dominante positie van Smartschool aan te vallen. Dat wordt ook gedaan, maar ze houden stand.

Het lijkt me dat men die plotse prijsstijging niet meer zal doen, en er is de afspraak dat er een extra dienstverlening komt. Die wordt of is nu uitgerold, met meer functies zoals Smartschool Live en Smartschool Analytics, die voor ons wel

belangrijk zijn. Dat is een tool om data geanonimiseerd maar geaggregeerd te kunnen gebruiken en informatie te krijgen over het gebruik thuis van Smartschool. We kunnen via dat nieuwe systeem en functies data verkrijgen. De scholen en wij kunnen nagaan hoeveel tijd men precies besteedt aan Smartschool binnen en buiten de schooluren. Er is ook een gratis mobiele applicatie ingevoerd.

Dit is voor hen een zeer onverkwikkelijk verhaal, maar ze hebben me ervan overtuigd dat ze in hun businessplan – ik kan het niet anders zeggen – een naïeve prijzenpolitiek hebben gevoerd. Hun businessplan kwam dan volledig in het gedrang als ze geen prijsverhoging doorvoerden. Er is nu toch een extra dienstverlening aan gekoppeld.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, ik ben natuurlijk teleurgesteld door uw antwoord. De echte structurele oplossing voor de oplopende schoolfacturen is de maximumfactuur. Dat zeggen wij, dat zegt de Gezinsbond, dat zegt de vereniging Samen Tegen Onbetaalde Schoolfacturen (STOS), dat zeggen experts en partners op het terrein. Het werkt in de lagere school, het zou ook werken in het secundair onderwijs, al moet er natuurlijk gedifferentieerd worden in functie van de richtingen. Voor ons is dat hét cruciale sluitstuk van het kostenbeheersend beleid op school. Het geeft de garantie aan ouders hoeveel ze uiteindelijk gaan moeten betalen, en de garantie dat er geen opbod is aan dure schoolboeken, een fenomeen dat we steeds vaker de kop zien opsteken. Het kan toch echt niet dat kinderen geen boeken hebben om naar school te gaan.

Bon, ik ben blij dat er een regelmaat komt om het probleem in kaart te brengen. Ik suggereer u om te bekijken of er geen mogelijkheden zijn om financieel te ondersteunen, om die steekproef uit te breiden naar een breed onderzoek. Daarmee is het probleem helaas natuurlijk niet opgelost, maar krijgen we er wel zicht op. Misschien helpt dat om de druk op de ketel wat op te drijven. Ik heb de indruk dat de sense of urgency hier vandaag totaal niet aanwezig is.

Ik wist dat u ging zeggen dat corona roet in het eten heeft gegoooid. Minister, uiteraard is corona een zeer invloedrijk gegeven, maar dat mag niet de hele legislatuur het excuus worden om dingen op de lange baan te schuiven. Die schoolfactuur weegt echt elk jaar voor ouders opnieuw zwaar.

Ik reken op u. Ik heb de belofte genoteerd dat er tegen begin volgend jaar wel werk van zal worden gemaakt. U zult rond de tafel gaan zitten om te komen tot dat ethisch charter. Idem voor het kostenbeheersend beleid. Kom me niet vertellen dat kostenbeheersing te vergelijken valt met een eenmalige investering – een goed project – in laptops, digitale middelen en dergelijke. Dat is geen kostenbeheersing, een echt kostenbeheersend beleid is scholen bewust maken van het feit dat er ouders zijn die gewoon niet rondkomen aan het einde van de maand, dat ze elke keer moeten nadenken als ze iets aanrekenen aan ouders. Ook daar ligt er voor u nog heel veel werk op de plank. Dit is een nagel waarop we gaan blijven kloppen. We spreken elkaar zeer snel opnieuw.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord, maar ik mis nog een paar zaken. Wat vindt u van het standpunt van de Gezinsbond? Daar hebt u niet op geantwoord. Het is de Gezinsbond en u blijft bij uw standpunt, maar het zou misschien toch eens nuttig zijn om daarover met hen van gedachten te wisselen.

Twee, de gespreide betaling is uiteraard een goed voorstel, maar is dat al opgelegd voor dit schooljaar? Elke school moet dat aanbieden.

Natuurlijk zal de N-VA weinig in de pap te brokken hebben in de nieuwe Federale Regering, dat snap ik wel. Het zal aan de Vivaldipartijen zijn, als ze een akkoord vinden, om dat ook mee te nemen. Het is uw verantwoordelijkheid om aan de Federale Regering te vragen of ze zo goed wil zijn om de maand voor het schooljaar begint, de schoolboeken een lager btw-tarief te geven.

Wat Smartschool betreft, appreciëren wij uiteraard dat de Vlaamse bedrijven goed boeren en goed inspelen op wat leeft in ons onderwijs. U spreekt over een naïeve prijzenpolitiek. Ze bekennen dus een beetje schuld, namelijk dat ze dat jarenlang niet verhoogd hebben. Waarom hebben ze niet overwogen om die prijsstijging wat meer geleidelijk te laten verlopen?

Dat de prijs moest stijgen, oké, dat begrijp ik. De kosten zijn gestegen, het aantal deelnemers is bij wijze van spreken geëxplodeerd. Ze doen goed werk, daar mag een prijs tegenover staan, maar het is een beetje te gemakkelijk om te zeggen 'u krijgt er een nieuwe functie bij'. Dat vind ik een beetje te weinig klantvriendelijk. Ik had gehoopt dat ze dan toch de zaken een beetje konden spreiden over de jaren.

Wat het gebruik van invulboeken betreft, die inderdaad duur zijn, vind ik dat begrijpelijk vanuit de leerkrachten: het is makkelijk, ze moeten geen eigen cursus voorzien. Maar de kwaliteit van een aantal invulboeken laat toch wel duidelijk te wensen over. Het is ook niet echt duurzaam als ze maar voor de helft of minder gebruikt worden. Dan zijn we toch papier aan het verspillen.

Ik herinner me van heel lang geleden, toen er nog geen invulboeken bestonden, dat wij met een schrift en een boek werkten en daarin alles moesten noteren. Dat heeft zijn voordelen: je leert noteren en je leert ordelijk werken. Het is een beetje jammer dat er zo weinig gebruikgemaakt wordt van schriften.

Men kan ook een oplossing zoeken in het digitale verhaal als men meer naar laptops gaat. Elke leerling zijn laptop, dat bestaat al in een aantal scholen. Daarmee kan men een deel van de kosten van invulboeken laten wegvallen. Als ze gewoon online kunnen invullen op hun computer, is dat invulboek niet meer nodig. Misschien ligt daar ook een stuk van de oplossing. In ieder geval hopen we dat u begin 2021 in samenspraak met de onderwijssector tot het besluit komt dat er echt aandacht moet gaan naar die hoge kostprijs voor het middelbaar onderwijs.

Het verschil in prijs is niet eerlijk. Ik heb het zelf meegemaakt: mijn ene zoon ging naar een andere school dan de twee andere, in dezelfde richting, en de kostprijs was echt aanzienlijk lager. Het kan dus wel. Men heeft in de lagere school door de maximumfactuur toch ervaren dat die een effect had.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): We hebben sinds de start van deze legislatuur over deze thema's in deze commissie al meerdere malen gedebatteerd. Het is duidelijk dat de Vlaamse Regering inzet op kostenbeheersing. Minister, het is goed dat u hiertoe de nodige gesprekken en partnerschappen aangaat. Het N-VA-standpunt inzake de maximumfactuur in het secundair onderwijs is duidelijk. We zijn daar geen voorstander van, wij volgen de minister daarin. We gaan het debat daarover niet heropenen.

Er is veel te doen rond de zin en onzin van invulboeken. De heer Laeremans heeft het al aangehaald: ze worden soms slechts deels gebruikt tijdens het schooljaar. Het is begrijpelijk dat ouders als ze halflege boeken te zien krijgen op het einde van het schooljaar, daar niet mee opgezet zijn. Inderdaad, waarom niet werken met schriften of via de computer, of, in het slechtste geval, met invulboeken volgens het principe 'print on demand'. Men kan printen op vraag. De uitgeverijen leveren dan enkel de hoofdstukken aan waar de school om vraagt en er wordt

enkel betaald voor wat effectief gebruikt wordt. Dat is misschien iets wat u kunt meenemen, minister.

Een organisatie die op het domein van kostenbeheersing en -sensibilisering bij scholen heel mooi werk geleverd heeft, is de vereniging STOS. Met tal van werk-bare en concrete tips tonen zij scholen op welke manier ze het best werk maken van een transparant kostenvriendelijk beleid en hoe ze hun personeel armoede-vaardig kunnen maken. Het project heeft al heel veel scholen bereikt.

Voor het zomerreces vernamen we dat STOS naar een formele samenwerking met vzw SOS Schulden Op School zou toegroeien, omdat beide actief zijn op hetzelfde domein. Die samenwerking zou naar verluidt zijn omgedoopt tot een nieuwe vzw, de vzw Krijt. Minister, graag zou ik van u willen vernemen of u een stand van zaken kunt geven met betrekking tot die fusie. Wanneer wordt vzw Krijt gelanceerd, en hoe zullen de toekomstige werking en aanpak van die nieuwe vzw er precies uitzien?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, minister, dank u wel voor de vragen en de antwoorden. Er is al heel veel verteld vandaag. Ik zal proberen het kort te houden. Er is heel rijk onderzoek omtrent het thema van de studiekostenmonitoring. Misschien is 'rijk' niet het gepaste woord. Ik bedoel dat het echt zeer waardevol onderzoek is. Minister, u maakte de link met de Boekencheck. Ik vind dat alvast een zeer waardevol project en hoop dat het wordt uitgebreid. Ik was zeer blij daar heel goede voorbeelden te zien van scholen die een kostenbeheersend beleid voeren. Ik wil ook mijn eigen school toch even vernoemen, het Technisch Instituut Immaculata, dat altijd bij de beste was wat het voeren van een kostenbeheersend schoolbeleid betreft. Ik ben er getuige van dat het echt wel lukt met minimale inspanningen om de schoolfactuur zo laag mogelijk te houden.

Minister, het is goed dat er werk wordt gemaakt van die ethische code. Naar ik verneem zijn zowel de onderwijsverstrekkers als een aantal mensen, partners op het veld toch heel sterk vragende partij om daar werk van te maken. Ik hoop dat u alle kracht kunt bijzetten om die ethische code ook waar te maken.

Iets dat nog niet werd vermeld vandaag is de schooltoeslag, die toch ook werd verhoogd in het groeipakket. Collega's, vooral de automatische toekenning is toch wel iets dat heel belangrijk is. Als we de cijfers zien, dan zien we echt dat een aanzienlijk deel van de bevolking eigenlijk vroeger geen aanspraak maakte op die schooltoeslag, hoewel zij er eigenlijk wel recht op hadden. Dat is dus toch wel een heel grote stap. We zien wel dat er nog een discrepantie is, vooral in de derde graad, tussen de schooltoeslag en de werkelijke studiekosten die er zijn in een aantal richtingen, vooral beroepsrichtingen. Misschien is dat dus iets dat we nog een keer van dichtbij moeten bekijken, om daarin misschien stappen te kunnen zetten. Minister, ik vroeg me dus af of u dat eventueel wilt meenemen.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Ik zou toch nog eens willen vragen wat het principiële bezwaar is tegen die maximumfactuur, want zowel bij het betoog van de minister als bij dat van mevrouw Tavernier is me dat helemaal niet duidelijk. Het principe dat voor een dienst die volledig wordt gefinancierd door de gemeenschap, men voor de gebruiker van die dienst ook een maximum garandeert, en dus een maximumfactuur oplegt, is toch een zeer logisch principe, zelfs vanuit een liberale logica, dus niet alleen vanuit een sociale logica. Voor mij is dus echt niet duidelijk wat het principiële bezwaar is tegen een maximumfactuur in het onderwijs.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb al enkele initiatieven vernoemd, en collega Vandromme heeft dat ook zeer goed aangevuld met betrekking tot de automatische toekenning van de schooltoelagen. Ik moet dus zeggen dat we nu en de afgelopen jaren al ongelooflijk veel inspanningen hebben gedaan. We moeten ons daar absoluut niet voor schromen, laat staan schamen, maar niks belet ons om inderdaad verder te gaan op de ingeslagen paden.

Van die ethische code wil ik inderdaad werk maken. Ook daar zal het niet eenvoudig zijn om te proberen bepaalde doelstellingen en engagementen op te leggen aan private partners, maar we proberen dat ook met vereende krachten. Zoals collega Tavernier daarnet suggereerde: er zijn vandaag twee belangrijke vzw's die inzake die problematiek werken, namelijk STOS en SOS Schulden Op School. We proberen er ook op dat vlak voor te zorgen dat die krachten worden gebundeld. Sedert verleden jaar heeft de vzw SOS Schulden Op School haar subsidie voor honderd procent binnen het project STOS ingekanteld.

Het is de bedoeling om beide subsidies vanaf dit schooljaar te laten opgaan in één subsidie, die wordt getrokken door één entiteit, zodat we ook op dat vlak minstens in een krachtenbundeling kunnen voorzien, zodat we met vereende krachten nog sterker aan de slag kunnen gaan.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Minister, ik ben natuurlijk benieuwd naar uw overleg met die private partners, want het zal, zoals u zelf zegt, niet evident zijn om die ervan te overtuigen om één van hun 'wingewesten' zomaar te laten inperken. Ik ben dus ook benieuwd of zo'n ethisch charter – dat ik voor alle duidelijkheid alle kansen wil geven – ook echt resultaat zal opleveren op het einde van de rit, of dat er inderdaad voor zal zorgen dat ouders een minder hoge factuur voor de schoolboeken voorgeschiedt krijgen. Daar gaat het immers uiteindelijk om. Ik denk – dat hoop ik in ieder geval – dat we op het einde allemaal tot de conclusie zullen komen dat de maximumfactuur daarvoor de enige oplossing is, maar zover zijn we helaas nog altijd niet.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik heb er niet meer veel aan toe te voegen. Ik heb wellicht al te veel spreektijd gebruikt. Ik wil gewoon maar zeggen dat er toch wel ouders zitten te wachten op initiatieven hieromtrent, om te maken dat hun kinderen alles hebben wat ze moeten hebben qua schoolgerief en dat de prijzen daarvan toch een beetje minder onredelijk zouden zijn. Ze hebben immers soms echt moeite om de eindjes aan elkaar te knopen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de open brief van captains of industry met de vraag om meer STEM in het secundair onderwijs

– 3165 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlor en de SERV over de eindtermen in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3166 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de adviezen van de SERV en Vlor over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs

– 3174 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3230 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het gemeenschappelijke advies van de Vlor en de SERV over het voorontwerp van decreet over de onderwijsdoelen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs

– 3303 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de conceptnota voor het STEM-actieplan 2020-2030

– 3304 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, op 26 augustus verscheen in De Tijd een open brief van 32 zogenaamde captains of industry. Bij de ondertekenaars bevonden zich de twee voorzitters van de relancecomités van de Vlaamse Regering, Koenraad Debackere en Lieven Annemans, maar ook enkele grote namen uit de bedrijfs- en ondernemingswereld, zoals Thomas Leysen, Martine Tempels en Saskia Van Uffelen. De briefschrijvers vragen dat de eindtermen voor de tweede en derde graad, hoewel goedgekeurd door de Vlaamse Regering, alsnog worden aangepast. Concreet vinden zij dat computationeel denken en handelen voor alle leerlingen tot de eindtermen moeten behoren. Idem voor geïntegreerde STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), de aanwezigheid van nieuwe wiskundige concepten in de basisvorming van de richtingen met doorstroomfinaliteit, alsook de basiselementen van de elektriciteitsleer.

Volgens de ondertekenaars gaat het hierbij om beperkte aanpassingen aan het pakket van de eindtermen, die echter wel een verregaand positief effect zullen kennen. Zoals ze het zelf uitdrukken, de vier correcties zijn “nodig om als kennis-economie weer aansluiting te vinden bij de kopgroep”.

Het spreekt voor zich dat STEM van groot belang is in het onderwijs opdat leerlingen aansluiting zouden vinden bij onze kenniseconomie. In het Vlaamse regeerakkoord wordt daarnaar dan ook terecht verwezen. De open brief laat ons echter weten dat enkele captains of industry er bezorgd over zijn of die aansluiting wel zal worden bereikt. Zowel uit het PISA-onderzoek (Programme for International Student Assessment) als uit analyses van de Vlaamse onderwijsinspectie en andere onderzoeken is al meermaals gebleken dat wiskunde en wetenschap-pelijke geletterdheid in het Vlaamse onderwijs achterop dreigen te geraken.

Omdat we het daarjuist al even hebben gehad over de mensen die aan een leraren-opleiding beginnen, wil ik er daarnaast ook even op wijzen dat we nog nooit zoveel ingenieursinschrijvingen hebben gehad. Als je kijkt naar de cijfers van vandaag, dan zie je dat een heel groot aantal mensen zich daarvoor heeft ingeschreven. Het aantal mensen die zich inschrijven voor wiskunde, blijft echter achteruitgaan. Dat zijn mensen die daarna leraar wiskunde zullen worden. Er is dus een minder grote doorstroming van wiskundigen. De diepgang wat dat vak betreft is dus ook steeds minder.

Minister, bent u van plan in te gaan op de eis of de vraag van de briefschrijvers? Indien ja, in welke mate is het dan te legitimeren dat er voor STEM wel aanpas-singen in extremis gebeuren, terwijl dat voor andere domeinen niet zo is? Het Vlaamse regeerakkoord kondigde een nieuw en ambitieus STEM-actieplan aan voor 2020-2030. Het andere loopt immers af. Waar zitten we op dat vlak? Het Vlaamse regeerakkoord vermeldt eveneens dat al in het kleuteronderwijs leerlingen zullen worden geprikkeld voor STEM. Hoe ziet u dat concreet? Welke andere initiatieven kunnen op korte termijn worden genomen om te antwoorden op de bezorgdheden geuit in deze open brief?

Na overleg met de ontwikkel- en valideringscommissies publiceerden de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) op 29 augustus 2020 een gezamenlijk advies over het ontwerp van decreet over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs. Aanleiding voor het advies is de vraag naar de haalbaarheid van de eindtermen. Zowel de Vlor als de SERV zijn het erover eens dat het proces om eindtermen te ontwikkelen beter kan en dat adviesraden eerder in het totstandkomingsproces een rol moeten spelen. Ze delen het uitgangspunt dat alle leerlingen recht hebben op een evenwichtig, ambitieus en haalbaar vormingspakket met basisvorming en specifieke eindtermen die voorbereiden op het hoger onderwijs en/of de arbeidsmarkt. Ook moet er wor-den gekeken naar de gevolgen van de nieuwe eindtermen voor leerlingen die via het volwassenenonderwijs een diploma secundair onderwijs willen behalen.

De SERV vraagt de Vlaamse Regering om de voorstellen uit het advies zo veel mogelijk over te nemen, en zeker de toekomstgerichte competenties STEM en digi-tale competenties, burgerschap en sociale relaties en ondernemingszin en loop-baancompetenties zouden volgens de SERV integraal in de eindtermen moeten worden opgenomen. De Vlor drukt zijn bezorgdheid uit over de haalbaarheid van de eindtermen en wijst op een substantiële verzwaring van de studielast. De raad meent dat de eindtermen die nu voorliggen, verder reiken dan de minimumdoelen en dat ze niet beperkt zijn in aantal, noch sober geformuleerd. Nochtans moeten de eindtermen volgens het ontwerp van decreet aan deze elementen voldoen.

Minister, wat is uw reactie op het advies van de Vlor en de SERV? Op welke manier zal de regering de aanbevelingen van beide adviesraden implementeren in de

nieuwe eindtermen? Welke maatregelen zult u nemen om ervoor te zorgen dat de haalbaarheid van de eindtermen, zoals door de Vlor en de SERV aangehaald, wordt vergroot en hoe zult u hierover waken?

Voor alle duidelijkheid, het gaat niet alleen over wat in welke uren. Het gaat ook over de vraag hoe je dat meet. Burgerschap, dat is transversaal. Hoe ga je dat meten? Zal dat bij Nederlands aan bod komen? Dat zal eventueel in de geschiedenisles aan bod komen. Op welke manier ga je dat meten? Op welke manier zal dat overleg tussen leerkrachten worden vastgelegd over wie wat doet? Wat zijn de uitgangspunten inzake de vraag wat nu dat burgerschap is? Burgerschap kan immers heel ruim worden bekeken, of dat kan niet worden bekeken, en als we het niet meten, dan weten we eigenlijk niet of het überhaupt ooit aan bod is gekomen. Ik trek het nu even op flessen, maar daar komt het wel op neer.

Trouwens, in welke mate is wat nu voorligt, ook door de ontwikkelcommissies goedgekeurd? Zijn de aanpassingen die er al dan niet zijn gekomen, dan afgetoetst met de ontwikkelcommissies, of niet?

Het advies vraagt eveneens aandacht voor het tweedekansonderwijs. In welke mate kunnen die nieuwe eindtermen rekening houden met cursisten die op latere leeftijd het diploma secundair onderwijs willen behalen? Hoe ziet u de timing voor de behandeling van de nieuwe eindtermen in het parlement? Acht u een hoorzitting met de onderwijsverstrekkers over de manier waarop ze deze eindtermen zullen toepassen wenselijk, en is dit ook – ik zal het woord gebruiken dat zij ook gebruiken – haalbaar?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik zal mij beperken tot het hoofdstukje STEM in deze vraag en collega Daniëls zal het over de eindtermen hebben.

Op de Vlaamse regering van 17 juli 2020 lanceerde minister Crevits in coördinatie met u de conceptnota STEM-kompas, die dient als richtingaanwijzer voor het STEM-actieplan 2020-2030. Zoals collega De Gucht al zei, loopt het huidige STEM-actieplan immers eind dit jaar af. De conceptnota STEM-kompas heeft onder meer de intentie om ambitieus in te spelen op de noden voortvloeiend uit de bijzondere tijden waarin we nu leven.

In uw beleidsnota Onderwijs stelde u dat “het belangrijk is om kinderen al vanaf de kleuterklas te stimuleren om interesse te ontwikkelen voor STEM. Zowel binnen- als buitenschools zullen ze aldus positieve ervaringen met wetenschap en technologie aangeboden krijgen. Onderwijs zal daarbij rekening houden met de bekommernissen van jongeren en STEM aldus uitdrukkelijk verbinden met het aanpakken van grote maatschappelijke vraagstukken.”

Het STEM-kompas omvat een aantal strategische actielijnen die ik nu niet allemaal zal opsommen. Ter voorbereiding van het STEM-actieplan worden er momenteel participatiemomenten gehouden voor stakeholders. Deze input zal de basis vormen voor een definitief STEM-actieplan.

Hierover heb ik de volgende vragen. Welke lessen trekt u uit het aflopende STEM-actieplan? Welke doelstellingen hebben we niet gehaald en wilt u zeker verder versterken in het nieuwe plan? Welke concrete participatiemomenten worden voorzien en wie zijn specifiek de stakeholders die mee de input zullen geven voor het STEM-actieplan? In de conceptnota spreekt u de ambitie uit om rekening te houden met de gewijzigde maatschappelijke context. Is er een impact van corona en afstandsonderwijs op STEM-richtingen voelbaar? Zo ja, op welke manier en hoe wilt u daaraan tegemoetkomen?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De SERV en de Vlor hebben inderdaad samen het advies aan de minister over de eindtermen voor de tweede en de derde graad van het secundair gepubliceerd en hem bezorgd. De twee adviesraden schuiven gezamenlijk enkele belangrijke aandachtspunten naar voren over het proces ten aanzien van de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen. Zo stellen zij dat hun adviezen over de eindtermen vroeger in het proces moeten worden gevraagd. Het doel moet zijn evenwichtige, ambitieuze en haalbare eindtermen na te streven die leerlingen goed voorbereiden op het hoger onderwijs en op de arbeidsmarkt. Zij vinden dat er verder overleg nodig is om de effecten van de nieuwe eindtermen goed te kunnen inschatten op leerlingen die nog geen secundair diploma behaalden en daarvoor kijken naar het volwassenonderwijs. Dat zijn de punten waarover men het eens is.

Los van die gemeenschappelijke aandachtspunten verschillen de raden van advies in welke mate de regering heden nog kan of moet ingaan op insteken van experts tijdens de hoorzitting.

De SERV vindt dat deze ten volle gevolgd moeten worden, zodat de samenhang van de eindtermen en het recht van alle leerlingen, ook die uit een arbeidsgerichte finaliteit, op een stevige basisvorming gegarandeerd worden. Voorts zegt de SERV ook dat zeker de toekomstgerichte competenties, onder andere STEM en digitale competenties, burgerschap en sociale relaties, ondernemerschap en loopbaancompetenties voor de SERV van cruciaal belang zijn en integraal in de eindtermen moeten komen. Haalbaarheid vindt de SERV ook belangrijk, maar om de haalbaarheid van de eindtermen te verhogen ziet de SERV extra mogelijkheden in zijn instroom, nieuwe leervormen, minder planlast, en meer creativiteit in de onderwijsorganisatie. Het overnemen van de alternatieven van de experts kan ook het vertrouwen tussen het beleid en de spelers in het hele onderwijsveld herstellen. Dat was zeker zoek de laatste tijd. Zo verzekert Vlaanderen zich van een brede groep ambassadeurs voor de nieuwe eindtermen. Ik vind dat een heel belangrijke bedenking als wij willen dat de mensen in het veld het draagvlak voor de eindtermen gaan uitdragen.

De Vlor stelt voor om ook de haalbaarheid van de nieuwe eindtermen voor de leerlingen en alle schoolteams te waarborgen. De huidige voorstellen zouden in meerdere studierichtingen een noemenswaardige verzwaring van de studielast met zich meebrengen. Eindtermen moeten minimumdoelen zijn en daarom doet de Vlor enkele concrete suggesties. De Vlor vindt het daarom een waardevolle piste om in de eindtermen historisch bewustzijn niet-prioritaire elementen te schrappen zodat er ruimte vrijkomt voor eindtermen over neokolonisatie en imperialisme en over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst. Als ook het voorstel voor STEM op analoge wijze oog heeft voor beschikbare onderwijstijd, adviseert de Vlor om het ook als een waardevolle piste te valideren.

Terwijl de Vlor vooral de haalbaarheid benadrukt, is de SERV iets ambitieuzer in de formulering van de eindtermen. De SERV erkent de vraag naar haalbaarheid, maar vindt dat alle leerlingen, ook die in arbeidsmarktgerichte richtingen, 21e-eeuwse competenties zoals burgerschap, ondernemingszin, digitale geletterdheid moeten behalen en recht hebben op een basisvorming waar de lat hoog ligt. Haalbaarheid moet op andere manieren bereikt worden, namelijk zoals ik ze daareven al heb aangehaald. De experts kwamen tot een compromisvoorstel in de vakantie, en de SERV vraagt uitdrukkelijk dat de Vlaamse Regering deze overneemt.

Wat denkt de minister van de gemeenschappelijke aanbevelingen die de Vlor en de SERV aan hem doen? Hoe staat de minister tegenover de verschillende visies van de twee raden om de haalbaarheid van de nieuwe eindtermen te waarborgen?

Hoe kijkt de minister aan tegen het verlagen van de lat qua eindtermen burgerschap, ondernemingszin, digitale geletterdheid, enzovoort voor de arbeidsmarkt-gerichte richtingen? Hoe verhoudt de minister zich tot de vraag van de Vlor en de SERV naar doorgedreven evaluatie en monitoring van de nieuwe eindtermen in al zijn aspecten: de haalbaarheid, de mate waarin de vernieuwde basisvorming bijdraagt tot een stevig, toekomstgericht fundament voor leerlingen in alle drie de finaliteiten, de impact op doorstroming en succes in het hoger onderwijs, de duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, de impact op de ruimte voor scholen en voor leraren, enzovoort?

In welke mate zal de minister de verschillende aspecten van die adviezen volgen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): De meeste vragen over de eindtermen van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs zijn al geschetst. Maar wat mij vooral opvalt, en dat wil ik toch meegeven, is dat er overal tegelijkertijd warm en koud wordt geblazen. Enerzijds heeft men de groep van de directeurs van de tso- en bso-scholen, die terecht pleiten voor voldoende tijd voor praktische en technische vakken, voor de STEM-vakken en ook voor de persoonsgerichte vakken, voor de stages, omdat dit hetgeen is wat hun leerlingen aantrekt. Ik heb dat zelf ervaren in mijn vroegere loopbaan in het onderwijs. Wat mijn leerlingen motiveerde om door geschiedenis en aardrijkskunde te gaan, waren die praktijk- en technische vakken. Het is dus een terechte oproep.

Anderzijds is er de roep naar breed en algemeen vormend onderwijs met alles wat erbij hoort. Telkens als het in de ene of de andere richting gaat, begint een groep te protesteren. Bovendien klagen beide groepen over alle extra zaken die van de scholen nog extra verwacht worden. Ik blijf het herhalen: de eindtermen zijn minimumdoelen, geen maximumdoelen. We moeten eerlijk blijven: als er van alles bij wordt geplaatst, moet men ook zeggen wat er weg kan. Ik vrees dat het niet zal volstaan één vak te schrappen, of we zouden eraan moeten denken de vrije woensdagnamiddagen en de zaterdagen in te nemen.

Die discussie komt ook in het advies van de Vlor en de SERV naar voren. Enerzijds vraagt de SERV een zo stevig mogelijke basisvorming met STEM en digitale competenties als kernpunt, en de Vlor benadrukt vooral de haalbaarheid van de eindtermen. Ik ga niet herhalen wat al door de collega's is geschetst. Ik heb volgende vragen.

Minister, wat is uw reactie op het gezamenlijk advies en de open brief? Toch zijn er in dat gezamenlijk advies twee verschillende klemtonen.

Wat is de stand van zaken over de uitwerking van de eindtermen en de werking van de helikopter- en valideringscommissie?

Op welke manier heeft de SERV rekening gehouden met de verhouding tussen basisvorming en gerichte opleiding in tso en bso en de haalbaarheid ervan in de wekelijkse lessenroosters, een oproep die de directeurs van tso- en bso-scholen in het voorjaar nog lanceerden? In het parlement was er grote steun voor die oproep.

Een belangrijk knelpunt in ons onderwijs is de prestatiemotivatie van onze leerlingen. Ondernemingszin is een belangrijke eindterm. Ondernemingszin is iets anders dan ondernemerschap. Ondernemingszin zijn onze jongeren die zeggen: 'Ja, we nemen het in handen', 'Ja, we gaan het doen', 'Ja, ik ga het beste eruit halen'. Dat is in het PISA-rapport het stuk waar ik mij het meeste zorgen over maak. Onze 15-jarigen scoren het laagst van de volledige OESO op de vragen 'Ik wil de beste zijn in alles wat ik doe' en 'Ik wil de beste zijn in iets wat ik doe'. Onze 15-jarigen, de toekomst van Vlaanderen, geven eigenlijk de indruk dat ze wel

zullen zien. Dat is die ondernemingszin. Wordt dit voldoende geoperationaliseerd in de nieuwe eindtermen in het secundair onderwijs?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Het is duidelijk dat het hier over een uitermate belangrijk thema gaat dat ons allemaal heel na aan het hart ligt.

In het gemeenschappelijk advies van de Vlor en de SERV voel je ook de moeilijke evenwichtsoefening. Ze duiden zeven belangrijke aandachtspunten aan, maar beide raden geven ook aan dat ze genuanceerd oordelen over de mate waarin de Vlaamse Regering nog kan of moet ingaan op de insteken van de verschillende experts die ze de voorbije weken hebben geraadpleegd.

Ik ga nog even kort in op de belangrijkste elementen uit de adviezen. Ik citeer: "De SERV pleit ervoor dat de Vlaamse Regering deze voorstellen zoveel mogelijk overneemt. Zo kan de samenhang van de eindtermen en het recht van alle leerlingen, ook die uit de arbeidsmarktgerichte finaliteit, op een stevige basisvorming gegarandeerd worden. Zeker de toekomstgerichte competenties STEM en digitale competenties, burgerschap en sociale relaties en ondernemingszin en loopbaan-competenties zijn voor de SERV van cruciaal belang en zouden integraal in de eindtermen moeten komen."

En verder: "De Vlor onderschrijft zeker het belang van ambitieuze doelen, maar is bezorgd over de balans tussen ambitieuze eindtermen en haalbare eindtermen. De raad doet de aanbeveling om te zoeken naar valabele alternatieven die de zorg voor haalbaarheid erkennen. De Vlor vindt het daarom een waardevolle piste om in de eindtermen 'historisch bewustzijn' niet-prioritaire elementen te schrappen zodat er ruimte vrijkomt voor eindtermen over neokolonialisatie en imperialisme en over de complexe relatie tussen verleden, heden en toekomst. Als ook het voorstel voor STEM op analoge wijze oog heeft voor de beschikbare onderwijstijd adviseert de Vlor om het ook als een waardevolle piste te valideren."

Dan was er ook nog de brief van 26 augustus 2020 van 32 toonaangevende CEO's, managers en bedrijfsleiders, waarin een sterk pleidooi werd gehouden om voor iedere finaliteit eindtermen op te nemen die gekoppeld zijn aan toekomstgerichte competenties op het terrein van wetenschap en techniek. Deze actoren uit het bedrijfsleven vragen concreet om in een nieuwe versie van het voorontwerp wel een plaats te geven aan computationeel denken en handelen, aan de integratie van STEM – de noodzakelijke link tussen wetenschap en technologie en de maatschappelijke uitdagingen –, aan nieuwe wiskundige uitdagingen en aan basis-elementen van de elektriciteitsleer.

Minister, hoe beoordeelt u het gemeenschappelijke advies van de Vlor en de SERV en bijkomende insteeken zoals die van de CEO's die bezorgd zijn over de plaats voor wetenschap en techniek? Zult u, gelet op de tijdsdruk die met dit dossier is verbonden, het voorontwerp van decreet opnieuw aan de Vlaamse Regering voorleggen? Zal het voorontwerp worden herwerkt en zal daarbij het gemeenschappelijke advies van de Vlor en de SERV een belangrijk uitgangspunt zijn? Hoe denkt u het aspect van de haalbaarheid te kunnen combineren met de zorg dat er uit de eindtermen die op 26 juni 2020 principieel zijn goedgekeurd door de Vlaamse Regering, te weinig aandacht zou blijken voor een aantal toekomstgerichte competenties?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik zal eerst de vragen beantwoorden met betrekking tot het STEM-actieplan. Het huidige STEM-actieplan loopt af in december van dit jaar. De kwantitatieve doelstellingen die erin vervat zitten, kunnen gehaald worden, tot en

met de verwerking van de data van het lopende schooljaar. De impact van het eerste STEM-actieplan is positief te noemen. De globale cijfers voor STEM en de naambekendheid zijn ongelooflijk gestegen in de afgelopen maanden. Er wordt echt maatschappelijk over gedebatteerd. Dat is zeer positief.

Door de intensieve opvolging zijn ook de aandachtspunten duidelijker geworden. Dat is van groot belang voor het onderwijs. Het is duidelijk dat STEM binnen tso en bso nog extra focus verdient. Zo is het aantal STEM-meisjes binnen tso en bso laag en zal in het volgende actieplan 2020-2030 absoluut moeten worden ingezet op 'STEM voor allen'.

De voorbereidingen voor het nieuwe STEM-actieplan verlopen volgens schema, al is er uiteraard gewerkt op de methode. Concreet is er meer aandacht voor afstandssystemen. Het nieuwe actieplan zal tegen het einde van 2020 of ten laatste begin 2021 op de Vlaamse Regering geagendeerd worden.

In september werd al in twee digitale participatiemomenten voorzien omtrent het nieuwe STEM-actieplan. De bijdragen zullen worden verwerkt in een coronaproof afstemmingsmoment op 1 oktober 2020. De deelnemers zijn leerkrachten, leerlingen, bedrijven en sectoren.

Momenteel worden de voorbereidingen getroffen om zo snel mogelijk te kunnen starten met het ontwikkelen van ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs en eindtermen voor het lager onderwijs. Voor het kleuter en het lager onderwijs zullen de sleutelcompetenties, zoals ook voor de eindtermen secundair onderwijs, worden gehanteerd als inhoudelijke leidraad. Een van die sleutelcompetenties is 'competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie'. Dus ook in het kleuter- en lager onderwijs zal de ontwikkelcommissie ontwikkelingsdoelen en eindtermen voor STEM realiseren. Het is dan aan de onderwijsverstrekkers en leerkrachten om deze ontwikkelingsdoelen en eindtermen te vertalen naar concrete lesinhoud waarbij de leerlingen geprikkeld worden voor STEM.

Voor STEM in het basisonderwijs wijs ik graag op de ontwikkeling van de STEM-didactiek voor het basisonderwijs waarop reeds vijf jaar wordt ingezet. Het traject 'STEM voor basis' is een samenwerkingsverband tussen een aantal lerarenopleidingen, de onderwijsverstrekkers en tientallen basisscholen. Daarbinnen is ook ruime aandacht besteed aan STEM in het kleuteronderwijs. Het gaat hier om een lerend netwerk waarbij alle stakeholders participeren aan een actief traject dat opleiding en navorming op een vrij unieke wijze verbindt.

De impact van corona in het schooljaar 2019-2020 werd niet specifiek gemeten voor de STEM-opleidingen. De impact op de STEM-instroom, -doorstroom en -uitstroom in het school- en academiejaar 2020-2021 zullen we in juni 2021 kenbaar maken in de STEM-monitor 2021.

De bredere impact van corona op het onderwijs heeft ons de grote opportuniteiten van ICT wat dichterbij gebracht. Het is op zich een boost voor die opleidingen, niet beperkt tot ICT maar ruimer. Het pleidooi van de 'captains of industry' en van de relancecomités heeft in dezen kracht bijgezet.

Dan kom ik tot de discussie over de eindtermen. De doelstelling is wel degelijk om de lat hoger te leggen. De eindtermen moeten geactualiseerd worden en de lat moet hoger gelegd worden in de drie onderwijsvormen, meer bepaald aso, bso en tso. In die drie onderwijsvormen ligt de lat wel anders. Ik zal niet zeggen dat hij hoger of lager ligt, maar hij ligt anders. We vragen andere vaardigheden, andere kennis en kunde. Bso en tso, en zeker tso met dubbele finaliteit, zijn meer praktisch en meer arbeidsmarktgericht. Dat is geen kwestie van de lat hoger of lager te leggen, maar van de lat anders te leggen.

Als we kijken waar we nu al staan inzake STEM, burgerschap, ondernemingszin en digitale geletterdheid hebben we die lat al hoger gelegd, maar er moet nog een grondige discussie gevoerd worden over twee elementen. Ik lees toch wel wat lapidaire stellingen en vooroordelen.

Wat zijn de twee grote elementen van het debat? Ten eerste de keuze van de eindtermen. Om het in mensentaal uit te drukken: hoeveel aandacht voor welke vakken? Dat is een zero-sum game. Als je pleit voor het ene, pleit je ook tegen het andere. Je kunt niet alle klagers gelijk geven, zoals sommigen doen, en zeggen dat er meer dit en meer dat moet zijn, allemaal meer dus. De lestijden zijn beperkt. Het is dus een zero-sum game. Als je ergens voor bent, ben je ook ergens tegen, maar zeg dan waartegen je bent. Als je meer aandacht wilt voor iets, zeg dan waar je minder aandacht voor wilt. Het is dus substitutie.

Ten tweede is er de discussie over de haalbaarheid. Dat gaat over kennen en kunnen, wat een verschil is. Ik zal het praktisch aanschouwelijk maken. Als het gaat over programmeren, dan kan je in het aso verlangen dat iemand de basics van programmeren meeheeft. Je kunt je afvragen of hetzelfde geldt voor het bso. Je kunt daar vragen om het toe te passen, om te werken met een computer. Soms zal het ook anders zijn. Bij de kennis over automechaniek ligt het misschien omgekeerd. Als je vroeger met de auto wilde rijden, moest je een basiskennis hebben van automechaniek. Ik heb dat nog gewijzigd als minister van Mobiliteit. Niet iedereen moet immers weten hoe die wagen functioneert en hoe en op welk moment de olie ververst moet worden. Dat zijn fundamentele discussies.

Deze discussies worden momenteel gevoerd met de beste bedoelingen. Dat gebeurt gepassioneerd want iedereen wil meer aandacht voor zijn of haar vak of vaardigheden. De moeilijkheid van de discussie is perfect geïllustreerd door het gezamenlijke advies van de Vlor en de SERV dat eigenlijk geen gezamenlijk advies was. Het had een gezamenlijke sokkel. Wat het procedurele betreft, zijn er nuttige zaken naar voren geschoven, zoals het proces van de totstandkoming van de eindtermen, de mate waarin ingegaan moet worden op de vraag van experts om bepaalde wijzigingen ongedaan te maken. Daarin heeft men elkaar wel gevonden. Als het gaat over de twee fundamentele discussiepunten, namelijk de substitutie en de haalbaarheid, dan zit het daar nog een beetje geblokkeerd. Dit illustreert de moeilijkheid van de beslissing die we finaal zullen moeten nemen.

Per definitie kan je niet iedereen gelijk geven. Dat kan niet omdat de meningen in sommige gevallen diametraal tegenover elkaar staan. We moeten elkaar daarin dus proberen te vinden. Die gesprekken zijn momenteel lopende en zitten in de finale fase. Ik zal zeer binnenkort met een voorstel naar de Vlaamse Regering komen, waarbij rekening zal worden gehouden met de verschillende standpunten. Zoals gezegd is het onmogelijk om aan alle verschillende standpunten tegemoet te komen. Ik zal ook het regeerakkoord en de beleidslijnen die zijn uitgetekend als leidraad gebruiken om te proberen een compromis te formuleren.

Dit is ook geen eindstation. De eindtermen zullen niet in marmer worden gebeiteld voor de eeuwigheid. Er zal worden voorzien in een periodieke screening en actualisering van de eindtermen. Ik zal ook bekijken of in die screening ook andere aspecten, zoals de haalbaarheid, doorstroming naar het hoger onderwijs en duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt, opgenomen kunnen worden. Op die manier kunnen we korter op de bal spelen en knelpunten signaleren.

Ook de doelen voor het secundair volwassenenonderwijs, het tweedekansonderwijs dus, die betrekking hebben op de algemene vorming zullen we in de komende jaren herbekijken. De eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs vormen daarvoor natuurlijk de basis. Er moet rekening gehouden worden met de eigenheid van de instroom.

Maar we staan daar dus nog voor een belangrijke discussie. Die discussie nadert dan wel de finale, maar ik verhuil niet dat we op het einde van de rit nog fundamentele knopen zullen moeten doorhakken.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, wat die fundamentele knopen betreft: ik neem aan dat die er zijn, maar ik denk dat het ook wel belangrijk is om te weten of u het interessant acht de onderwijsverstrekkers in dit parlement uit te nodigen, al dan niet digitaal, om eens van gedachten te wisselen over de manier waarop zij die eindtermen zullen toepassen. Een van de belangrijkste zaken is de manier waarop men met die eindtermen zal omgaan.

En ik begrijp uw punt over de zero-sum game. Ik heb daar daarjuist al op gereageerd en ik wil dat gerust nogmaals doen. Als het gaat over het vijfde en het zesde middelbaar, dan is er ruimte voor levensbeschouwelijk onderwijs, maar dan wel enkel in het onderwijs dat door ons georganiseerd is. Alleen is dat onderwijs in de minderheid, want 75 procent van het onderwijs wordt niet door de gemeenschap gedragen, maar betreft niet-neutraal onderwijs, het katholiek onderwijs. Daar wordt dat wat moeilijker.

Je zou ook kunnen redeneren dat we misschien eens moeten nadenken over een maatschappij waarin onderwijs niet vanuit een religieus oogpunt georganiseerd wordt. Misschien is dat ook niet compleet oninteressant. Ik ben ervan overtuigd dat meerdere mensen mij hierin zullen volgen, hetzij misschien niet vanuit dezelfde redenering als die van mij. Maar stel nu dat er morgen ook andere religieuze stromingen onderwijs gaan organiseren, dan denk ik dat er heel veel mensen op de bank zullen staan om te zeggen dat het toch wel een schande is dat dat gebeurt. Maar we hebben natuurlijk onze historiek mee.

Nu, alle gekheid op een stokje, ik denk dat het belangrijk is om te kijken op welke manier je die zaken gaat meten. Ik zou daarover heel graag eens met de onderwijsverstrekkers van gedachten wisselen. Van mij hoeft dat niet in deze zaal, waar je de ganse dag met een kapje op je mond moet zitten; dat mag ook achter een computerscherm zijn. En mijnheer Daniëls, ik heb speciaal voor u een koptelefoon gekocht, dus ik zal dan met u in contact kunnen staan. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Ja, er zit ook een camera bij. Je moet daarmee oppassen, met camera's. *(Gelach. Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Maar goed, alle gekheid op een stokje, ik vind echt dat we daarover van gedachten moeten wisselen, want de zaken die naar voren gebracht worden, zijn van enorm belang voor de toekomst van ons onderwijs. Ik vind dat we hier bepaalde stappen op een goede manier moeten nemen. Als we niet gaan meten wie, wat en hoe, dan is dat een maat voor niets om dat vast te leggen. Het zijn inderdaad minimumdoelen, maar als we daar geen meting aan zullen koppelen, dan zal het bijzonder moeilijk zijn om dat op een goede manier te verkrijgen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Wat STEM betreft, denk ik dat het eerste actieplan gedaan heeft wat het moest doen, zoals de minister geschetst heeft, maar het debat van vandaag en de maatschappelijke uitdagingen die voor ons liggen, maken het van nog groter belang om een heel ambitieus tweede STEM-actieplan op poten te zetten. Ik begrijp dat dat op koers ligt en dat we daar op het einde van het jaar de resultaten van gaan zien. We zullen daar als fractie onze schouders ten volle onder zetten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, u hebt niet erg veel gezegd en niet in uw kaarten laten kijken. We hebben niet echt antwoord gekregen over het nieuwe compromis dat in de zomer tot stand is gekomen en waarvan de SERV voorstelt om het zoveel mogelijk over te nemen. Het is nochtans de cruciale vraag. Ik vind het heel terecht dat ze het benadrukken als u heel wat ambassadeurs mee wilt krijgen in de ontwikkelcommissies waar meer dan tweehonderd mensen, experts maar ook mensen uit het veld, aan het werk waren. Ze waren heel misnoegd omdat de regering zo hard had ingegrepen op hun werk nadat ze het hadden afgerond. Zij hebben jullie voor een stuk proberen tegemoet te komen door aan de haalbaarheid te werken. Als je hen wil meekrijgen en hen ambassadeur wil laten zijn van die nieuwe eindtermen die toch moeten worden ingevoerd en liefst met wat enthousiasme, dan is het toch zeer belangrijk om ernstig rekening te houden met hun nieuwe voorstellen. Ik zou hiertoe willen oproepen.

Ook de Scholierenkoepel heeft nog een mail gestuurd. Zij hebben in 2016 een bevraging gedaan met een steekproef onder 17.000 leerlingen. Dat zijn er echt wel heel veel. Ook daar komt heel hard naar boven dat er een evenwicht moet zijn tussen algemene en richtingspecifieke eindtermen, tussen het theoretische en algemene gedeelte en de praktijk. Ook leerlingen uit de arbeidsmarktgerichte richtingen hebben recht op een degelijke en gedegen basisvorming als we willen dat de lat daar ook hoog ligt. Het gaat over 21e-eeuwse competenties, over digitale competenties, over burgerschapscompetenties. Het moet er voor alle leerlingen voldoende in zitten want het is heel belangrijk. Ik wil het nog eens benadrukken: ik hoop dat we de lat hoog genoeg zullen leggen.

U zegt dat het heel binnenkort op de regering zal komen. Je voelt dat er onrust is in het veld omdat het zeer lang duurt en zij moeten aan het werk kunnen om klaar te zijn met de invoering in 2021. Het is geen optie om het verder uit te stellen want het moet aansluiten bij de leerlingen in de eerste graad die nu al de nieuwe eindtermen aangeboden krijgen.

Minister, wanneer zult u het op de regering brengen? Is het voor heel binnenkort? Is het voor de volgende week of de week daarna of kan het nog langer duren? Kunt u mij daar een indicatie van geven?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord en om het samen met ons nog eens scherp te stellen.

Ik hoor het hier weer: 'en, en, en, en, en'. Dat gaat niet lukken. Ik wil vanuit onze fractie toch aandacht vragen voor de haalbaarheid en zeggen dat de eindtermen minimumdoelen zijn.

Het is nog niet aan bod gekomen, maar ik stel vast dat het voor plastische en muzische opvoeding – en dat valt buiten de regering en buiten de eindtermen want het gaat over de lessentabellen die elke school maakt en die ook de koepels voorstellen – al prijs is. Vanuit plastische en muzische opvoeding maakt men zich zorgen. Minister, de haalbaarheid is echt belangrijk. Ik denk dat u het juiste zegt: het is een zero-sum game.

Er is wel degelijk een verschil, collega's, tussen aso, tso, kso, bso. Er is een verschil tussen doorstroom, dubbele finaliteit, arbeidsmarktgerichte finaliteit. Tso is geen aso light. Ik vind het echt belangrijk om dat hier te zeggen in het belang van de leerkrachten en leerlingen die daarvoor kiezen. Als ze zouden zeggen – ik weet niet of het waar is maar ik hoop dat de collega's het dan zeggen – dat er hier en daar toch wordt gehoopt dat via de eindtermen een vorm van brede eerste graad

of brede tweede graad of misschien zelfs brede derde graad ontstaat waarbij iedereen hetzelfde krijgt, dan doe je onrecht aan leerlingenprofielen, dan doe je onrecht aan de inzet van de leerkrachten op het terrein.

Minister, vanuit onze fractie stel ik duidelijk een vraag. Wij vragen u om die specificiteit van de verschillende onderwijsvormen, die specificiteit in de matrix die we na lang wikken en wegen samen hebben gemaakt, in het licht van de specifieke eindtermen heel sterk te bewaken.

Moet het ambitieus zijn, collega's? Dat is een open deur intrappen. Het is hetzelfde zeggen als wereldvrede. Ik ken niemand – tenzij iemand hier aanwezig en dan moet hij het zeggen – die tegen ambitieus onderwijs is, die tegen ambitieuze eindtermen is.

Minister, waar het wel over gaat, en dat duidt u heel duidelijk, is dat er een verschil is tussen waar we naartoe willen, wat de einddoelen zijn, wat de finaliteit is. Het gaat dus ook over andere eindtermen en doelen. Vanuit onze fractie is er dus heel duidelijk de vraag om dat mee te bewaken, maar gezien de bevoegenheid van uw uiteenzetting daarnet zijn we er in elk geval zeker van dat u die ondernemingszin voor de eindtermen alvast zult meenemen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik heb goed geluisterd naar wat de collega's allemaal hebben gezegd. Ik kan me in grote mate aansluiten bij heel wat zaken die zijn gezegd. Er is inderdaad de haalbaarheid, de onderwijstijd. De bak van de leerkrachten zit vandaag vaak al heel vol, dus daar moeten we inderdaad aandacht voor hebben. In de politiek moeten er uiteindelijk keuzes worden gemaakt. Dat heeft de collega gezegd. Dat is ook zo. Als er iets is waar we vandaag in deze wereld absoluut niet meer zonder kunnen, dan zijn dat toch die digitale, die technologische vaardigheden. Die vandaag ontkennen is als het ware het zonlicht ontkennen. Dat beïnvloedt het leven van ons allemaal elke dag, steeds meer.

Minister, u zult binnenkort een masterplan of conceptnota brengen omtrent bijkomende IT-investeringen. Er is nog een gigantische digitale kloof. Die digitale vaardigheden zijn vandaag dus absoluut cruciaal. Ik kan me niet voorstellen dat u een plan zult presenteren voor bijkomende investeringen in IT zonder aandacht te hebben voor die digitale vaardigheden. In die zin heb ik de vraag of u al iets kunt vertellen over uw plannen op dat vlak. Hoe ziet u de plaats van digitale vaardigheden voor leerkrachten en leerlingen in dat nieuwe plan dat u ons binnenkort zult presenteren?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Collega's, dit is een cruciaal debat. Wat de minister zegt, is helemaal waar: het is een zero-sum game. Als we iets toevoegen, moeten we ook iets schrappen, want we gaan geen extra lesuren invoeren, zeker niet op zaterdag, mijnheer Daniëls. Mijn fractie is voor meer STEM, in de zin van meer technologie in het aso en meer theorie, meer diepgang in het tso en het bso. Dat zit nu immers helemaal scheef. In het aso is de idee dat een kind een vat is dat je volgiets met kennis. Zo werkt dat natuurlijk niet. Die vaardigheden zijn cruciaal, maar ik vind wel dat die diversiteit er moet blijven. Je ziet al meteen de keuzes. Ik verwijs naar wat de heer Daniëls aanhaalde. Mijnheer Daniëls, als ik u goed begrijp, dan kan er worden geknipt in de creatieve vakken muzikale opvoeding en plastische opvoeding, en dan wordt dat vervangen door andere vakken. Ik heb begrepen dat u daar toch op alludeert.

Koen Daniëls (N-VA): Sorry, ik had het over de onderwijskoepels, want die lessentabellen worden niet door de overheid gemaakt.

Kim De Witte (PVDA): Dat heb ik begrepen. In de eerste graad zijn de uren wel gehalveerd. Er was dan een idee om dat in de tweede en derde graad te compenseren, en wat dat betreft, zeggen de koepels dat ze het niet doen. Ik vind wel dat we die diversiteit moeten bewaren, en dat het heel belangrijk is dat we niet te snel keuzes maken voor de leerlingen, dat we alle leerlingen de ruimte geven om alle talenten te ontdekken.

Hetzelfde debat was bezig aan de universiteiten. In mijn kandidatuur waren van de twintig vakken die we hadden vijf rechtsvakken en vijftien andere vakken. Dat is zeer interessant: je wordt ook op het vlak van geschiedenis, ook op het vlak van psychologie, ook op het vlak van sociologie gevormd. Dat is allemaal omgegooid. Dat zijn nu bijna allemaal rechtsvakken van in het begin.

Het gaat erover hoe we met het onderwijs mensen scholen tot kritische mensen, die inzake een aantal facetten sterk in het leven staan en breed gevormd zijn, en dan kunnen kiezen. Dan kan er nog een heel traject volgen met meer specialisatie. Ik pleit dus voor meer technologie in het aso, voor meer en diepgaandere theorie in het tso en het bso, maar ook voor het behoud van creativiteit. Oostenrijk en Finland besteden vier keer meer tijd aan creatieve vakken, en in de PISA-onderzoeken zitten zij niet onder ons. Integendeel, wij zitten onder hen als het gaat over resultaat op het vlak van wetenschap, taal en wiskunde.

Ik pleit dus wel voor een zeker behoud daarvan, en wij als politieke instantie moeten daaromtrent een zekere waakzaamheid inbouwen ten aanzien van de koepels.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Het belooft nog een pittige discussie te worden over die eindtermen, maar dat hoort ook zo. Het vastleggen van de eindtermen is een ongelooflijk belangrijk moment voor het onderwijs. Dat schetst een kader. Dat schetst de minimumdoelen die leerlingen moeten halen.

Voor alle duidelijkheid: die lat moet voor alle leerlingen hoog liggen. Ik ben het wel met u eens, minister, dat de lat anders kan worden gelegd voor leerlingen met verschillende finaliteiten. Natuurlijk moeten we oor hebben voor dat pleidooi. We hebben die discussie hier in het parlement al gevoerd naar aanleiding van het pleidooi van directeurs tso en bso omtrent de uren praktijkvakken die echt nodig zijn. De leerlingen moeten de nodige technische competenties bijgebracht worden.

Anderzijds vinden wij ook – ik zal eerlijk zijn – dat leerlingen in het bso en tso voorbereid moeten worden om daarna als burgers hun plaats in te nemen in de maatschappij, niet alleen vandaag maar ook morgen. Dat betekent inderdaad dat ze klaar moeten zijn voor de digitalisering met de nodige ondernemingszin om hopelijk een eigen zaak uit de grond te stampen. We moeten er niet flauw over doen dat dit een heel moeilijk evenwicht is, zeker als daar de haalbaarheidsdiscussie nog eens aan gekoppeld wordt, want het aantal lesuren is inderdaad niet eindeloos. Die spanning voel je ook in het advies van de Vlor en de SERV.

Ik ben ook benieuwd of u overweegt om het compromis dat deze zomer is bereikt, over te nemen. Ik heb echter ook al begrepen dat u daar vandaag geen antwoord op zult geven. Ik blijf dus vooral afwachten waar we zullen landen. Ik kijk ook uit naar de discussie daarover in het parlement en ben benieuwd naar de timing. Hebt u daar al een zicht op, ook voor de mensen in de praktijk die tegen 2021 klaar moeten zijn?

In het advies – daar zijn de Vlor en de SERV het wel over eens – staat ook heel duidelijk dat er aandacht moet zijn voor nascholing voor leerkrachten, zodat ze voldoende vertrouwd zijn met de nieuwe eindtermen. Is daar al iets voor voorzien?

De Vlor en de SERV zijn het ook eens in hun kritiek op het proces voor het opstellen van de eindtermen. We hebben het daar in de commissie al een aantal keren over gehad. Enerzijds hadden we bedenkingen bij het last minute gelobby, wat nogal respectloos was voor de mensen in de ontwikkelcommissies. De Vlor en de SERV hebben het ook over een gebrek aan overzicht en dat er te weinig overleg was met betrokken partijen. Het parcours is nu gelopen. Welke lessen wilt u trekken uit deze ervaring met het oog op volgende rondes voor het opstellen van eindtermen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben expliciet in de beslissing van de Vlaamse Regering om aan de Vlor en de SERV een gezamenlijk advies te vragen, ook uitdrukkelijk gevraagd om de ontwikkelcommissies daarin te betrekken.

De procedure kunnen we altijd wel verbeteren en verfijnen. We nemen de lessen zeker mee als het gaat over de ontwikkeling van de eindtermen voor het basis-onderwijs. Het is belangrijk dat er een overkoepelende werkgroep is, hoe die ook genoemd mag worden. Wat er nu gebeurd is, is dat de ontwikkelcommissies al te veel eilanden op zich waren waardoor er geen totaaloverzicht was. De koepels hebben dat ook zelf erkend. Ze hadden hun specialisten afgevaardigd naar de verschillende ontwikkelcommissies, maar er was geen totaaloverzicht waardoor de linkerhand niet altijd wist wat de rechterhand aan het doen was. Een centrale aansturing zou misschien wel zinvol zijn. De discussie zal dan zijn wie daarin allemaal moet zitten.

Er was een concrete vraag over het uitnodigen van onderwijsverstrekkers in het parlement met betrekking tot de uitvoering en implementatie van de eindtermen. U bent eigenaar van de agenda en de werkzaamheden hier, maar dat lijkt me zeker zinvol.

Ik heb daarom gevraagd: quid met het ICT-plan en de aandacht voor de eindtermen? Ik ga dat nog niet volledig toelichten. Ik moet daarmee nog naar de regering. We moeten het nog finaliseren. Dat is voor eind deze maand. Wat het finale akkoord betreft, ik werk in alle stilte voort. Het spijt me dat ik u geen volledige inzage kan geven in mijn plannen en voorstellen. Ik wil niet in mijn kaarten laten kijken omdat dat een akkoord niet dichterbij zal brengen.

Ik heb er steeds een goed oog in. Ik zie altijd in een plas water de zon schijnen, en ook in dezen ga ik ervan uit dat we wel tot een akkoord zullen komen. Opnieuw, dat zal niet op alle banken ten volle bejuicht en bejubeld worden, maar het zal er wel voor zorgen dat de originele doelstelling, namelijk de actualisering van de eindtermen, de lat hoger en binnen elke onderwijsvorm op een andere manier hoger leggen, wordt gerealiseerd.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Om tijd te winnen, geef ik het woord aan de heer Daniëls.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, er is al ontzettend veel tijd verloren gegaan. De landing had eind februari al kunnen worden ingezet. We hebben een echte helikoptercommissie, de SERV enzovoort gehad door de ingrijpende ingreep achteraf door de Vlaamse Regering. Ik hoop dat u nu snel kunt landen. De tijd dringt als men alles nog in goede orde wil invoeren volgend schooljaar. Ik hoop dat die landing er een is waarin de mensen van de ontwikkelcommissies zich gewaardeerd voelen zodat ze de eindtermen met enthousiasme zullen kunnen uitdragen, en wij ook.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, u zei dat u altijd de zon ziet schijnen in een plas water. U weet dan ook – we hebben het over STEM – dat de wet van Snellius van toepassing is, waarbij lichtstralen breken van het ene medium naar het andere. Dat is concreet waarover het gaat. Wie moet de wet van Snellius kennen in de fysica? Wie moet weten hoe de breking van dat licht is? Dat is het verschil tussen aso, tso, kso en bso.

Ik hoor hier mensen zeggen dat er in bso en tso veel meer theorie moet komen, en in aso veel meer technologie. Daarmee zegt u eigenlijk dat het allemaal brede eerste en tweede graad moet worden. Maar nog meer theorie in bso en tso, ik garandeer u, bij die leerlingen zal de ongekwalificeerde uitstroom stijgen, net die praktijkvakken, net die stage, motiveert die leerlingen. Mijnheer De Witte, denk toch nog eens goed na over wat u daar zei.

Minister, voor onze fractie is STEM in elk geval absoluut belangrijk. Talen zijn absoluut belangrijk. Ambitie is absoluut belangrijk. Bewegingsopvoeding is belangrijk. Creatieve opvoeding? Belangrijk! Financiële geletterdheid? Belangrijk! Ondernemingszin? Belangrijk!

Kortom, wij kijken ernaar uit hoe u dit allemaal bij elkaar brengt. Er is één ding voor ons wel belangrijk en dat is die haalbaarheid in de klas. Als er daarvoor op bepaalde vlakken eindtermen moeten worden teruggeschroefd of aangepast in het aso, tso, kso en bso, dan is het voor ons belangrijk dat u dat doet. Het is ambitieus en haalbaar. Die twee moeten in verhouding staan waarbij al die aspecten voor de leerlingen belangrijk zijn.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.